

Univerzita Karlova v Praze
Filozofická fakulta
Ústav etnologie

Bakalářská práce

Lenka Libichová

Cizinecká policie
Alien´s Registration Office

Praha 2010

Vedoucí práce: Prof. PhDr. Leoš Šatava, CSc.

PODĚKOVÁNÍ

Mé díky patří zejména Prof. PhDr. Leoši Šatavovi, CSc. za vedení práce, cenné rady a připomínky,

všem respondentům za jejich odpovědi, ochotu, čas a příjemnou spolupráci,

a také mým nejbližším, kteří mi byli při psaní velkou oporou.

PROHLÁŠENÍ

„Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracovala samostatně a výhradně s použitím citovaných pramenů, literatury a dalších odborných zdrojů.“

V Praze, 20. května 2010

.....
Lenka Libichová

ANOTACE

Tato bakalářská práce pojednává o problematice vztahů imigrantů vůči Cizinecké policii v České republice. Práce by se dala rozdělit na dvě části obsažené v kapitolách 2 a 3, respektive 4 a 5. První část, tedy kapitoly 2 a 3, tvoří teoretický přehled, v němž je popsána historie a struktura Cizinecké policie, struktura imigrantů a uvedení do právní problematiky v dané oblasti. Cizinecká policie se však neustále vyvíjí a také zákony se velmi rychle mění. Proto se dá předpokládat, že práce po teoretické stránce brzy pozbude aktuálnosti.

Druhá část, tj. kapitoly 4 a 5, sleduje praktické problémy Cizinecké policie z hlediska médií a literatury a poznatky získané z terénního výzkumu. Nejvíce kritizované jsou fronty spojené s dlouhým čekáním, nedostatek úředníků, kteří jsou mnohdy nepřijemní, a klientelismus, který jde „ruku v ruce“ s úplatkářstvím. Cizinecká policie se proti tomu snaží bojovat, ale je to „běh na dlouhou trať“.

Klíčová slova: cizinecká policie, imigrace do České republiky, vztahy mezi imigranty a Cizineckou policií České republiky.

ABSTRACT

This Bachelor's thesis deals with the relationship between immigrants and the Alien's Registration Office in the Czech Republic. The thesis should be divided into two parts. The first one – Chapters 2 and 3 – summarizes the theoretical view. That is the structure and the history of the Alien's Registration Office, the structure of the immigrants and the introduction to the legal issues. However, the Alien's Registration Office is developing and the laws are changing very quickly, so the thesis is going to be past.

The second part – Chapters 4 and 5 – deals with the practical problems of the Alien's Registration Office reflected in the mass media and literature and also includes the field research. The most criticized problems are the queues associated with a long waiting, a shortage of officers which are often unpleasant and the clientelism which is associated with bribery. The Alien's Registration Office tries to solve these problems, but it is a 'fight' for a long time.

Key words: Alien's Registration Office, immigration to the Czech Republic, relationship between immigrants and the Alien's Registration Office.

SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK

CP – Cizinecká policie

ČR – Česká republika

ČRo 6 – Český rozhlas 6

EU – Evropská unie

MPSV – Ministerstvo práce a sociálních věcí

MV ČR – Ministerstvo vnitra České republiky

MZV – Ministerstvo zahraničních věcí

OAMP – Odbor azylové a migrační politiky MV ČR

SIS – Schengenský informační systém

ÚOOZ – Útvar pro odhalování organizovaného zločinu Policie ČR

OBSAH

1. ÚVOD	7
2. O CIZINECKÉ POLICII	8
2.1 Historie cizinecké policie	8
2.2 Struktura cizinecké policie	9
2.2.1 Inspektoráty cizinecké policie	10
2.2.2 Odbory specializovaných činností	10
2.2.3 Skupiny dokumentace	11
2.3 Cizinecká policie a Schengen	12
2.4 Vztahy cizinecké policie s orgány státní správy	13
2.5 Priority vedení pro rok 2010	13
3. STRUKTURA IMIGRANTŮ	15
3.1 Příčiny imigrace	16
3.2 Právní hledisko	17
3.2.1 Podmínky vstupu a pobytu občanů EU, Islandu, Norska, Lichtenštejnska a Švýcarska na území ČR	17
3.2.2 Podmínky vstupu a pobytu občanů třetích zemí – rodinných příslušníků občanů EU, Islandu, Norska, Lichtenštejnska a Švýcarska	18
3.2.3 Podmínky vstupu a pobytu občanů třetích zemí	19
3.2.4 Typy víz	20
3.2.5 Zelené karty	22
3.2.6 Azyl a uprchlictví	23
4. OBRAZ CIZINECKÉ POLICIE	25
4.1 Zaostřeno na cizince	25
4.1.1 K čemu slouží cizinecká policie?	25
4.1.2 Cizinecká policie na dovolené	26
4.1.3 Jak regulovat nelegální migraci	27
4.1.4 Příběh oběti obchodu s lidmi	27
4.1.5 Dobrovolné návraty nelegálních cizinců do vlasti	28
4.1.6 Přesun agendy trvalého pobytu	29
4.1.7 Novoroční přání cizinců před úřadovnou cizinecké policie	30
4.1.8 Podvody a falšování víz do České republiky	30
4.2 Cizinecká policie na internetu a v denním tisku	31
4.2.1 Britské listy	34
4.2.2 Migrace online	35
4.3 Cizinecká policie v tištěné literatuře	37
4.4 Zpravodajství cizinecké policie	38
5. TERÉNNÍ VÝZKUM	40
5.1 Rozhovory s imigranty	40
5.1.1 Pan X	40
5.1.2 Pan XY	41
5.1.3 Pan XYZ	42
5.1.4 Paní XXX	43
5.2 O cizinecké policii s Tomášem Haišmanem	44
5.3 O cizinecké policii s Alešem Benediktem	45
5.4 Na cizinecké policii v pražské Koněvově ulici	47
6. ZÁVĚR	49
7. POUŽITÉ ZDROJE INFORMACÍ	50

1. ÚVOD

Tématem mé bakalářské práce je Cizinecká policie v ČR, neboť je to téma velice aktuální a v naší disciplíně doposud poměrně opomíjené (důkazem je i nedostatek odborné literatury neprávnického charakteru k danému tématu).

Cílem práce je poukázat na činnost cizinecké policie (dále jen CP) ze třech různých pohledů. Jednak to je popis CP z oficiálních pramenů (webové stránky Policie ČR a Ministerstva vnitra ČR, publikace vydané Policejní akademií ČR – viz bibliografie) včetně historie (návštěva Policejního muzea), cílů a úkolů.

Dalším bodem práce je obraz CP v médiích a v tištěné literatuře. Média v současnosti hodnotí práci CP velmi kriticky, takže lze očekávat velký rozpor mezi jejich názory a tím, jak se vnímá policie sama.

Součástí práce je i terénní výzkum vedený kvalitativní metodou řízeného rozhovoru. Třetí pohled tedy vychází právě z rozhovorů, které jsem vedla s imigranty, pokusila jsem se získat názor i od příslušníků CP a od ředitele Odboru azylové a migrační politiky MV ČR, PhDr. Tomáše Haišmana.

Pro lepší orientaci v daném tématu jsem se rozhodla také popsat strukturu imigrantů a důvody, které je přivádí do ČR, respektive ujasnit rozdíly mezi žadateli o vízum, politický azyl a trvalý pobyt (včetně právní úpravy toho, co je třeba vyřídit na CP).

Jsem si vědoma toho, že jsem si zvolila poměrně „choulostivé“ téma. Proto se pokud možno vyhýbám problematice úplatků a veškeré rozhovory (vyjma rozhovoru s PhDr. T. Haišmanem) jsem vedla anonymně.

2. O CIZINECKÉ POLICII

2.1 Historie cizinecké policie

Počátky cizinecké policie lze klást do roku 1935, kdy byly ministerstvem vnitra zřízeny četnické letecké hlídky, jež měly za úkol dohlížet na dodržování platných předpisů a mezinárodních úmluv v oblasti letectví a hájit svrchovanost státu ve vzdušném prostoru. Dále měly letecké hlídky poskytovat pomoc při přírodních pohromách, leteckých nehodách a vyšetřování příčin leteckých katastrof (vyjma vojenských). Kontrolovaly dodržování leteckých řádů pravidelných linek, povolené lety cizozemských letadel a neoprávněné přelety. Prováděly hlásnou službu v pohraničí i vnitrozemí a spolupracovaly s pozemní bezpečnostní službou.¹

V říjnu roku 1936 byla z rozhodnutí československé vlády zřízena Stráž obrany státu, která měla za úkol hlídat důležité objekty, vykonávala zpravodajskou službu a připravovala vojenskou obranu státních hranic před případným nebezpečím ze strany fašistického Německa.

V letech 1939 – 1945, kdy bylo Československo rozděleno, působila část policie a četnictva na Slovensku, které bylo samostatné. V Protektorátu Čechy a Morava měly dominantní postavení německé bezpečnostní složky SS a gestapo.

V listopadu 1945 odešla z ČSR spojenecká vojska a na hranicích zůstala Finanční stráž a jednotky Pohotovostního pluku 1 NB. V roce 1946 byly jednotky Pohotovostního pluku 1 NB přeměněny na Pohraniční útvary SNB 9600 a měly za úkol střežit 2.116 km státní hranice.

V březnu 1946 bylo ministerstvem vnitra obnoveno letectvo podle vzoru četnických leteckých hlídek. Už v únoru 1946 bylo zřízeno Velitelství letectva SNB pod správou ministerstva vnitra.

Na naší hranici měla vliv i mezinárodní diplomacie, neboť mezi Východem a Západem byla stažena tzv. železná opona. Strategická poloha hranice, délka, nepřehledný, převážně horský terén... to vše byly faktory, které vedly v roce 1949 ke sloučení Pohraničního útvaru SNB 9600 a Finanční stráže a ke vzniku Pohraniční stráže SNB. Ta měla

¹ Dnes existuje *Letecká služba Policie České republiky* jako samostatný celorepublikový útvar, který má za úkol zajistit policejní akce ze vzduchu a pátrat po pohřešovaných osobách či nebezpečných pachatelích. Mezi další úkoly patří provádění průzkumných letů spojených s **ostrahou státních hranic**, pomoc při monitorování dopravní situace, pátrání po odcizených vozidlech či spolupráce s leteckou záchrannou službou a pomoc při živelních pohromách. Viz <http://www.policie.cz/clanek/policie-ceske-republiky-letecka-sluzba-824129.aspx> (listopad 2009).

za úkol vojensky střežit státní hranice, celní ochranu (prováděly se pasové kontroly) a spolupráci při zajištění veřejné bezpečnosti. V červenci 1951 byl přijat Zákon o ochraně státních hranic, který kodifikoval úkoly a poslání Pohraniční stráže.

Do 31. prosince 1992 byla ochrana státních hranic ČSSR, resp. ČSFR, zajišťována Pohraniční stráží, resp. Pohraniční stráží Federálního policejního sboru. Od 1. ledna 1993 do 20. prosince 2007 zajišťovala ochranu státní hranice Služba cizinecké a pohraniční policie České republiky.

Dne 21. prosince 2007 se Česká republika stala součástí tzv. schengenského prostoru, takže hraniční kontroly po celé délce pozemních hranic byly zrušeny. Hraniční kontroly na letištích pro lety v rámci Schengenu byly zrušeny až k 30. březnu 2008.²

2.2 Struktura cizinecké policie

Služba cizinecké policie je jedním z celorepublikových útvarů, který má za úkol řešit záležitosti spojené s povolením vstupu a pobytu cizinců na území ČR, odhalování nelegální migrace a řešení trestné činnosti spáchané v souvislosti s překračováním státních hranic. Řídí se při tom jak českými zákony, tak mezinárodními smlouvami, včetně právních předpisů Evropské unie.³

V současné době je ve vedení CP ředitel plk. Mgr. Vladislav Husák a jeho dva zástupci: plk. Ing. Tomáš Hytych a plk. Ing. Miloš Vacek. Ředitelství je nejvyšším orgánem CP, takže spolupracuje také na řešení úkolů svěřených Policejnímu prezidiu ČR a ministerstvu vnitra. Vedle toho ředitelství pomáhá při zajištění ochrany státních hranic, rozhoduje o povolení vstupu cizinců, popř. o jejich vyhoštění, spolupracuje s dalšími útvary Policie ČR a s orgány státní správy a samosprávy. Jakožto nejvyšší řídicí orgán CP rovněž zabezpečuje plnění závazků, vyplývajících z mezinárodních smluv, a dohlíží na jednotlivá oblastní ředitelství CP a inspektoráty na mezinárodních letištích, která jsou mu podřízena.⁴

Oblastní ředitelství CP mají svá sídla v Brně, Českých Budějovicích, Hradci Králové, Ostravě, Plzni, Praze a Ústí nad Labem. Oblastním ředitelstvím jsou podřízeny výkonné útvary CP, mezi které patří inspektoráty cizinecké policie ve vnitrozemí, odbory specializovaných činností a skupiny dokumentace (viz níže).⁵

² Veškeré informace pro tuto podkapitolu byly pořízeny v Policejním muzeu.

³ <http://www.policie.cz/clanek/o-nas-734387.aspx> (listopad 2009).

⁴ <http://www.policie.cz/clanek/sluzba-cizinecke-policie-reditelstvi-sluzby-cizinecke-policie.aspx> (listopad 2009).

⁵ <http://www.policie.cz/clanek/oblastni-reditelstvi-sluzby-cizinecke-policie.aspx> (listopad 2009).

2.2.1 Inspektoráty cizinecké policie

Inspektoráty CP vznikly sloučením referátů CP na hraničních přechodech a oddělení CP po vstupu České republiky do schengenského prostoru. Sídla inspektorátů jsou většinou umístěna v bývalých odděleních CP. Celkově je v ČR rozmístěno 48 inspektorátů, přičemž 5 z nich je umístěno na mezinárodních letištích (v Praze Ruzyni, Brně Tuřanech, Ostravě Mošnov, Karlových Varech a Pardubicích) a zbytek ve vnitrozemí.

Inspektoráty CP rozmístěné na mezinárodních letištích jsou podřízeny ředitelství CP (viz výše). Jejich úkolem je zejména ochrana vnějších hranic Evropské unie, zabezpečení bezpečnostního prostoru letiště, kontrola vývozu, dovozu a průvozu zbraní a střeliva, vyhledávání výbušnin za pomoci služebních psů, výcvik psovodů a služebních psů se zaměřením na vyhledávání výbušných systémů.

Vnitrozemské inspektoráty CP jsou podřízeny jednotlivým oblastním ředitelstvím CP. Plní úkoly v rámci státní správy ve věcech povolování vstupu a pobytu cizinců, ukončování pobytu cizinců, provádí pobytové kontroly, chrání hranice při jejich dočasném znovuzavedení, odhalují padělané, pozměněné či jinak zneužitě listiny, doklady a ceniny v rámci své působnosti. Dále se podílejí na mezinárodní policejní spolupráci, kontrolují stav a správnost vyznačení státních hranic, podílejí se na plnění závazků vyplývajících z mezinárodních smluv, zpracovávají data pro evidenci a statistiky, provozují informační systémy atd.

V neposlední řadě se všechny inspektoráty CP podílejí na pomoci při odhalování organizovaného zločinu a terorismu, ochraně veřejného pořádku a bezpečnosti, odstraňování následků přírodních katastrof a provádění eskort.⁶

2.2.2 Odbory specializovaných činností

Odbory specializovaných činností služby CP se dělí na oddělení služební kynologie a oddělení pátrání a jsou podřízeny oblastním ředitelstvím CP. Mezi hlavní úkoly odborů specializovaných činností patří především průběžné sledování vývoje v oblasti bezpečnosti a migrace, kontrola vyznačení státní hranice, podílení se na plnění závazků vyplývajících z mezinárodních smluv, zejména Schengenské prováděcí úmluvy, zajišťování spolupráce a vzájemné pomoci mezi členskými státy Evropské unie v oblasti ochrany vnějších hranic a plnění úkolů v případě dočasného znovuzavedení vnitřních hranic.

⁶ <http://www.policie.cz/clanek/inspektoraty-cizinecke-policie.aspx> (listopad 2009).

Mezi další úkoly patří dočasná ochrana žadatelů o azyl v souladu s **Dublinkou úmlouvou**⁷ a stanoveným právním předpisem, provoz informačních systémů, vedení databáze a statistik pro jejich využití vedoucími pracovníky oblastních ředitelství, spolupráce s orgány státní správy a samosprávy ve věcech zajištění veřejného pořádku a bezpečnosti, klasická a speciální služební kynologie.⁸

2.2.3 Skupiny dokumentace

Skupiny dokumentace představují poslední výkonný útvar podřízený oblastním ředitelstvím CP. Jejich úkolem je především předcházení a odhalování trestné činnosti v souvislosti s nelegální migrací.

Skupina dokumentace průběžně analyzuje vývoj v oblasti bezpečnosti a migrace, shromažďuje informace a důkazy vedoucí k dopadení pachatelů přeshraniční trestné činnosti (např. převaděčství či obchodování s lidmi), zpracovává informace z míst služební činnosti a na vyžádání je předává služebním funkcionářům jako podklady pro rozhodování (např. o otázkách pobytu cizinců na našem území), spolupracuje s dalšími složkami policie (Útvar pro odhalování organizovaného zločinu, útvary služby kriminální policie, operativní složky celních orgánů...) a s orgány státní správy a samosprávy v záležitostech CP. Na mezinárodní úrovni spolupracuje s policejními složkami sousedních států, především v rámci výměny informací či odhalování přeshraniční trestné činnosti.

Mezi další úkoly skupiny dokumentace patří: získávání informací o nových metodách nelegální migrace, přijímání opatření při nezákonné migraci ze třetích zemí (mimo EU) do ČR a při ilegálním pohybu zboží přes hranice státu, příprava podkladů pro jednání hraničních zmocněnců k bezpečnostní situaci v teritoriu oblastního ředitelství, kterého se může v případě potřeby také zúčastnit.

V neposlední řadě vede skupina dokumentace vlastní evidenci osob podílejících se na ilegální migraci a s ostatními policejními útvary spolupracuje při pátrání po osobách a věcech, přičemž předává těmto útvarům své aktuální poznatky.⁹

⁷ "Dublinká úmluva je účinná různě pro jednotlivé státy EU od 1. září 1997 do 1. ledna 1998. Zahrnuje kompetence a kriteria azylové politiky v rámci EU. Předpisy Dublinké úmluvy se shodují s předpisy azylového řízení Schengenské prováděcí úmluvy. Cílem úmluvy je určit současně jeden smluvní stát pro posouzení žádosti o azyl občana ze třetí země. Zamezuje se tímto dvojímu nebo vícenásobnému podání žádosti o azyl v různých státech EU. Následně byla úmluva nahrazena jiným předpisem." In: Jan Kuržeja, *Cizinecká policie a evropské právo*, Policejní akademie České republiky, Praha, 2007, s. 15.

⁸ <http://www.policie.cz/clanek/odbory-specializovanych-cinnosti.aspx> (listopad 2009).

⁹ <http://www.policie.cz/clanek/skupiny-dokumentace.aspx> (list. 09).

2.3 Cizinecká policie a Schengen

Schengenský prostor představuje volný pohyb osob, zboží a služeb v rámci EU (vyjma Velké Británie a Irska, které nejsou signatáři Schengenských dohod). Tento princip existoval již v roce 1984, avšak pouze mezi Francií a Spolkovou republikou Německo podepsáním tzv. Saarbrückenské dohody, která zrušila kontroly na francouzsko-německých hranicích.

Schengenská dohoda byla uzavřena dne 14. června 1985 mezi Belgií, Francií, Německem, Lucemburskem a Nizozemím. Obsahem dohody bylo postupné rušení hraničních kontrol a volný přechod osob mezi státy. Plnění dohod bylo stále odkládáno (mj. kvůli obavám z nekontrolovaného šíření přeshraniční kriminality), až byla dne 19. června 1990 signatářskými státy podepsána tzv. **Schengenská prováděcí úmluva**.

Schengenská prováděcí úmluva vstoupila v platnost 26. března 1995, po ratifikaci parlamenty jednotlivých zemí. Touto úmluvou byly zrušeny kontroly na vnitřních hranicích signatářských států, takže byla zároveň zesílena kontrola na vnějších hranicích (společné zásady pro kontrolu osob na vnějších hranicích jsou uvedeny v Schengenské příručce pro hraniční kontrolu). Dalším opatřením, které má napomoci proti přeshraniční trestné činnosti, je zřízení tzv. Schengenského informačního systému (dále jen SIS - policejní pátrací databáze).

Schengenská prováděcí úmluva upravuje též jednotný přístup pro občany ze třetích zemí, kteří se chtějí pohybovat na území Schengenu po dobu tří měsíců (dostanou vízový štítek, který je velmi dobře chráněn proti zneužití). Pobyty, které přesahují tři měsíce, jsou řešeny národním cizineckým právem.¹⁰

Vstupem ČR do Schengenského prostoru¹¹ došlo k velkým změnám v CP (zrušení referátů a oddělení CP, založení inspektorátů, zrušení hraničních kontrol,...). Cizinecká policie se řídí i evropskými právními předpisy a lze tudíž předpokládat, že rozvoj CP bude mj. záviset na legislativě EU.

¹⁰ Jan Kuržeja, *Cizinecká policie a evropské právo*, Policejní akademie ČR, Praha, 2007, s. 59 – 61.

¹¹ Součástí Schengenského prostoru jsou dnes tyto státy: *Belgie, Česká republika, Dánsko, Estonsko, Finsko, Francie, Island, Itálie, Litva, Lotyšsko, Lucembursko, Maďarsko, Malta, Německo, Nizozemsko, Norsko, Polsko, Portugalsko, Rakousko, Řecko, Slovensko, Slovinsko, Španělsko, Švédsko a Švýcarsko*. Zdroj: http://www.mzv.cz/jnp/cz/informace_pro_cizince/kratkodobe_vizum/obecne_informace.html (únor 2010).

2.4 Vztahy cizinecké policie s orgány státní správy

Cizinecká policie při svém výkonu spolupracuje s celou řadou vládních i nevládních organizací (např. v otázkách souvisejících s vyřizováním cizinecké agendy a výměny informací o migraci). V následující podkapitole uvedu jen ty nejvýznamnější.

Nejvíce CP spolupracuje s dalšími útvary Policie ČR a s Ministerstvem vnitra ČR (především s Odborem azylové a migrační politiky v otázkách přípravy nových právních předpisů týkajících se pobytu cizinců na území ČR, organizace pobytu účastníků řízení o udělení azylu a azylantů, zabezpečování dokladů pro výjezd uprchlíků mimo území ČR atd.). Spolupráce probíhá rovněž se Správou uprchlických zařízení (např. vyřizování náležitostí souvisejících s pobytem cizinců).

CP dále spolupracuje s: Ministerstvem zahraničních věcí ČR (vypracování směrnic pro povolování vstupu a pobytu cizinců na území ČR na českých ambasádách v zahraničí, vyřizování záležitostí cizinců pobývajících na území ČR, komunikace se zahraničními ambasádami na území ČR, zpracování vízové koncepce, výměna informací o nově vydávaných cestovních dokladech cizích států atd.), Ministerstvem financí ČR (např. na řešení problematiky správních poplatků), Ministerstvem spravedlnosti ČR (oznamování při vzetí cizinců do vazby či jejich propouštění, přezkum zákonnosti postupu CP na základě podnětů fyzických či právnických osob, výkon soudních rozhodnutí o vyhoštění cizinců z území ČR), Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy (povolování pobytu cizinců v souvislosti s jejich studiem v ČR), Ministerstvem práce a sociálních věcí (otázky zaměstnanosti cizinců, odhalování neoprávněného zaměstnávání), Ministerstvem obrany ČR (zabezpečování vzdušného prostoru) či s Ministerstvem průmyslu a obchodu (podnikání cizinců na našem území).¹²

2.5 Priority vedení pro rok 2010

Mezi priority současného vedení CP patří:¹³

- 1) „*Služba cizinecké policie jako expertní orgán podílející se na zajišťování vnitřní bezpečnosti státu* *Předsednictví ČR v EU a v Radě EU*“ - v tomto bodě to znamená především snižování nelegální migrace s využitím mezinárodních smluv v schengenských podmínkách, monitorování možných rizik v souvislosti s působením cizineckých prvků, jednotný systém ochrany civilního letectví, zajištění

¹² Jan Kuržeja, *Cizinecká a pohraniční policie I.*, Policejní akademie České republiky, Praha, 2002, s. 45 – 47.

¹³ <http://www.policie.cz/clanek/priority-vedeni-sluzby-cizinecke-policie-na-rok-2010.aspx> (březen 2010).

pyrotechnických činností na mezinárodních letištích a modernizace informačních technologií.

- 2) „*Optimalizace Služby cizinecké policie*“, tj. personálních stavů podle zatíženosti jednotlivých útvarů, využití pracovních sil na inspektorátech CP a celková personální stabilizace v souvislosti se změnami zákonů.
- 3) „*Prevence a práce s veřejností*“, tj. spolupráce s integrací cizinců, poskytování informací, přednášky orientované na negativní projevy rasismu a xenofobie na školách ve spolupráci s neziskovými a jinými organizacemi, profesionální a vstřícný přístup k veřejnosti, vytváření a udržování pozitivního obrazu o CP.
- 4) „*Firemní kultura*“, tj. dodržování etického kodexu Policie ČR a zásad při jednání s veřejností, lepší komunikace směrem k cílové skupině cizinců i uvnitř CP za pomoci odměn (diplomy, medaile) a vzdělávání policistů (lepší odborná příprava za pomoci školení a kurzů a rozvíjení společných osnov).
- 5) „*Mezinárodní spolupráce*“, tj. koordinace činností mezi Evropskou agenturou pro řízení operativní spolupráce na vnějších hranicích členských států EU – tzv. „*agentura Frontex*“ a CP, spolupráce se sousedními státy za účelem zkvalitňování výměny informací v souvislosti s nelegální migrací, multilaterální spolupráce a koordinační činnost v příhraničních oblastech, společná odpovědnost při doplňování právních norem Evropských společenství do vnitřních předpisů CP, zkvalitnění spolupráce s mezinárodními letišti a realizace vzdělávacích programů pro třetí země spolu s dalšími subjekty.¹⁴

¹⁴ Priority vedení se v podstatě neliší od priorit z roku 2009, o čemž svědčí i první bod, kde je zmíněno předsednictví ČR v EU.

3. STRUKTURA IMIGRANTŮ

V úvodu této kapitoly bych nejprve ráda objasnila rozdíl mezi pojmy občan – cizinec – uprchlík. Každý člověk, který má státní občanství ČR, má určitá práva a povinnosti (např. právo volit a být volen), avšak jakožto občan nesmí být nikdy nucen ČR opustit. Oproti tomu cizinec, tj. člověk bez českého státního občanství, je nucen řídit se **zákonem o pobytu cizinců na území ČR** č. 326/1999 Sb., ve znění pozdějších předpisů – tzv. „cizinecký zákon“, viz níže. Statut uprchlíka (žadatele o azyl) se liší od postavení cizince, je upraven jak mezinárodním právem, tak vnitrostátně **zákonem o azylu**, č. 325/1999 Sb., ve znění pozdějších předpisů – viz níže.¹⁵

Podle údajů Českého statistického úřadu u nás ke konci loňského roku, tj. k 31. 12. 2009, žilo z hlediska státního občanství nejvíce Ukrajinců (131 977, z toho 43 727 mělo trvalý pobyt v ČR), dále Slováků (73 446, trvalý pobyt 26 734), Vietnamců (61 126, trvale 35 779), Rusů (30 395, trvale 12 979) a Poláků (19 273, trvale 10 996). Desítku nejpočetnějších uzavírají Němci (13 792), Moldavané (10 049), Bulhaři (6 403), Američané (5 941) a Mongolové (5 745).¹⁶ Tato čísla však nezahrnují nelegální migraci, takže lze předpokládat, že cizinců těchto i jiných národností, bude u nás mnohem více.

Otázkou je, jak definovat nelegálního imigranta. Podle M. Krahulíka je to člověk, který *„věří ve vlastní schopnosti a má vůli zlepšit své postavení, ať už hledá bezpečí nebo zlepšení své ekonomické situace. Za tímto účelem je připraven riskovat, podstupuje cestu přes hranice států, která je často náročná (finančně, příp. zdravotně) a kde imigrant svěří svůj osud do rukou převaděčské skupiny nebo cestuje tzv. „na vlastní pěst““. Cestuje bez pasu nebo víza a tak nedovoleně překračuje státní hranice (v úkrytu nebo přechodem tzv. zelené hranice za nebo bez pomoci převaděčů), usazuje se nebo tranzituje územím cizího státu v rozporu s podmínkami stanovenými tímto státem v jeho legislativě a aniž by o jeho pobytu úřady tohoto státu věděly. Riskuje i během svého pobytu v cílové zemi, protože i tam mu neustále hrozí v případě odhalení deportace...“¹⁷*

¹⁵ Tatjana Šišková (ed.), *Menšími a migranti v České republice*, Portál, Praha, 2001, s. 31 – 32.

¹⁶ Český statistický úřad, údaje k 31. 12. 2009, cizinci podle typu pobytu a pohlaví – top 25 st. občanství, dostupné: http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/tabulky/ciz_pocet_cizincu-001 (únor 2010).

¹⁷ Martin Krahulík, *Nelegální migrace a detentismus v ČR*, rigorózní práce, Ústav etnologie FF UK, Praha, 2006, s. 13 - 14.

3.1 Příčiny imigrace

Příčiny imigrace do ČR bývají různé. V odborné literatuře se lze setkat s tzv. „*push* a *pull*“ faktory, které hovoří o důvodech, jež vypuzují obyvatelstvo z mateřské země, respektive přitahují do země nové – v tomto případě do ČR.¹⁸

Nejvýraznějším *push* faktorem bývají ekonomické a demografické důvody (přelidnění některých částí světa) nebo také ekologické katastrofy. V případě uprchlíků se hovoří o politických či náboženských důvodech, válečných konfliktech apod. Jestliže však skutečným důvodem žadatele o azyl není politická situace (tj. není nijak pronásledován totalitním režimem či válkou), ale ekonomické důvody, jedná se o tzv. *kvazi uprchlíka*.¹⁹

S ekonomickou migrací úzce souvisí migrace pracovní. Na příslušníky některých států se v souvislosti s pracovní migrací vztahuje povinnost opatřit si tzv. **zelenou kartu** (povolení k dlouhodobému pobytu za účelem zaměstnání na území ČR, která se vydává na konkrétní pracovní místo – podrobněji viz níže).

Jako příklad pracovní migrace bych uvedla občany ukrajinské národnosti. Pro ně je ČR atraktivní díky nárůstu objemu neprestížní a méně lukrativní práce (úklidové práce či pomocné práce na stavbách), kterou odmítá vykonávat místní populace.²⁰ Zde se však setkáváme s velkým problémem, kterým je tzv. *klientelismus*. „Klienti“ jsou jacísi „agenti mafie“, kteří využívají neznalosti české legislativy mezi imigranty. Jádrem klientelistické sítě je v zemích bývalého SSSR. Klienti za úplatu zprostředkují imigrantovi pobyt, ubytování i zaměstnání, avšak snaží si ho za všech okolností udržet v závislém postavení. To se daří zejména u nekvalifikovaných imigrantů, kteří navíc klientům odevzdávají část své mzdy. V případě kvalifikovaných imigrantů, kteří se snaží rychle osamostatnit, se objevují tendence donutit je k „poslušnosti“ za pomoci vydírání či násilí.²¹ Z vlastního terénního výzkumu z předchozích let vím, že přestože jsou imigranti u nás legálně, na cizinecké policii by o „klientech“ nikdy dobrovolně nehovořili, neboť by se báli kvůli možnému propojení s policií vyhoštění (v lepším případě) nebo dokonce ohrožení života.

Někteří cizinci přijíždějí do ČR za účelem podnikání. Pokud se jim daří, následuje pak mnohdy imigrace ostatních rodinných příslušníků. Příkladem mohou být Vietnamci, kteří jsou v podnikatelské sféře v ČR úspěšní a kteří, (pokud nepodporují finančními prostředky své příbuzné na dálku přímo do Vietnamu) se snaží o přestěhování celé rodiny do ČR. Zde si

¹⁸ T. Šišková (ed.), *Menšiny a migranti v ČR*, s. 19.

¹⁹ Dto, s. 23.

²⁰ Zdeněk Uherek, *Migrace do České republiky*, Etnologický ústav AV, Praha, 2004, s. 69.

²¹ Dto, s. 82 – 84.

mohou vzájemně pomáhat uvnitř vietnamské komunity. Podobným způsobem (spojováním rodin), dochází k růstu imigrantů ze třetích zemích nejen v ČR, ale také v západní Evropě.²²

Cizinci k nám samozřejmě proudí i na krátkodobé pobyty (tj. na dobu nepřesahující 90 dnů), přičemž důvody se různí. Nejčastěji se jedná o turisty, studenty, obchodníky, sportovce, zaměstnance na služební cestě apod.

3.2 Právní hledisko

Výše jsou popsány rozdíly mezi občanem, cizincem a uprchlíkem. Z hlediska práva, jsou však u nás cizinci rozdělováni do třech dalších kategorií, a to následovně:

- Občané EU, Islandu, Norska, Lichtenštejnska a Švýcarska
- Občané třetích zemí – rodinní příslušníci občanů EU, Islandu, Norska, Lichtenštejnska a Švýcarska
- Občané třetích zemí

Dále je možné cizince dělit podle toho, zda podléhají vízové povinnosti či nikoliv (podrobněji viz níže), a konečně podle jednotlivých druhů pobytu (krátkodobý, dlouhodobý a trvalý).

Dále se níže dotknu i problematiky žadatelů o azyl a problematiky zelených karet, které platí jen pro některé státy a pro imigranta představují zároveň povolení k dlouhodobému pobytu v ČR.

V následujících bodech této podkapitoly jsem se pokusila o stručný vhled do dané problematiky, resp. ujasnění některých pojmů pro lepší orientaci v tématu. Kvůli aktuálnosti zde vycházím z oficiálních internetových zdrojů.

3.2.1 Podmínky vstupu a pobytu občanů EU, Islandu, Norska, Lichtenštejnska a Švýcarska na území ČR

Pravidla překračování státních hranic ČR, které jsou vnitřními hranicemi schengenského prostoru, stanovuje **Schengenský hraniční kodex** (viz výše). Občané této skupiny podléhají pouze *minimální hraniční kontrole* na vnějších hranicích Schengenu, tj. na mezinárodních letištích při letech do/ze zemí mimo Schengen. Při této kontrole jsou povinni předložit cestovní doklad, kterým je v tomto případě i průkaz totožnosti. Kontrola má vyloučit padělání či jiné zneužití předložených dokladů. Jestliže u sebe tyto občané cestovní doklad

²² Miroslav Mareš a kol., *Etnické menšiny a česká politika: analýza stranických přístupů k etnické a imigrační politice po roce 1989*, Centrum pro studium demokracie a kultury, Brno: 2004, s. 80.

nemají, umožní jim policie prokázat svou totožnost a původ z výše uvedených států jiným dokladem. Povinnost předložit cestovní doklad nemají osoby mladší 15 let, které jsou zapsány v cestovním dokladu osoby, se kterou cestují.

Pobyt této skupiny občanů na území ČR je limitován pouze *ohlašovací povinností* (neplatí v případě, že náleží ubytovateli, nevztahuje se na občana mladšího 15 let, na člena personálu zastupitelského úřadu cizího státu či mezinárodní vládní organizace akreditované v ČR a jeho rodinného příslušníka registrovaného Ministerstvem zahraničních věcí ČR) na příslušném inspektorátu CP, a to pouze v případě, že bude delší než 30 dní (ohlášení však musí stihnout před uplynutím této doby).

Jinak mohou v ČR na základě předložení cestovního dokladu krátkodobě pobývat bez jakéhokoliv povolení. Pokud mají v úmyslu pobývat na území ČR po dobu delší než 3 měsíce, jsou oprávněni zažádat o vydání potvrzení o přechodném pobytu (podle § 87a odst. 2 cizineckého zákona předloží k žádosti cestovní doklad, doklad potvrzující účel pobytu – např. potvrzení o studiu, fotografii, doklad o zdravotním pojištění – pokud není účelem pobytu zaměstnání, podnikání nebo jiná výdělečná činnost, a doklad o zajištění ubytování na území). Mohou rovněž požádat o vydání povolení k trvalému pobytu, přičemž podmínky jsou zakotveny v § 87g a § 87i cizineckého zákona.²³

3.2.2 Podmínky vstupu a pobytu občanů třetích zemí – rodinných příslušníků občanů EU, Islandu, Norska, Lichtenštejnska a Švýcarska

Definice rodinného příslušníka této skupiny občanů je zakotvena v § 15a cizineckého zákona. Pravidla pro překročení vnějších hranic, jsou v podstatě shodná s pravidly pro skupinu cizinců v oddílu 3.2.1 a rovněž se řídí Schengenským hraničním kodexem. Rozdíl je u států, které podléhají vízové povinnosti. V tom případě nemusí mít vízum jen ti občané, kteří k nám cestují na dobu kratší než 3 měsíce a zároveň mají platné povolení k přechodnému či trvalému pobytu vydané státem EU, Islandem, Norskem, Lichtenštejnskem nebo Švýcarskem. Vízum může rodinným příslušníkům na hraničním přechodu vyznačit do cestovního dokladu i CP (pokud tito nepředloží doklad o povolení přechodného či trvalého pobytu v EU, na Islandu, atd.), avšak nesmějí být uvedeni v SIS jako osoby, jimž má být odepřen vstup na území z důvodu trvající hrozby narušení pořádku či bezpečnosti ve kterémkoliv státu Schengenu.

²³ <http://www.mvcr.cz/clanek/sluzby-pro-verejnost-informace-pro-cizince-podminky-vstupu-a-pobytu-cizincu-na-uzemi-ceske-republiky.aspx?q=Y2hudW09Mg%3d%3d> (únor 2010).

Také občané této skupiny podléhají ohlašovací povinnosti na inspektorátu CP. V případě, že u nás pobývají s jiným občanem EU, Islandu, atd. a hodlají zůstat déle než 30 dní, musí ohlášení provést před uplynutím 30 denní lhůty po vstupu na území. V ostatních případech lhůta činí pouze 3 pracovní dny od vstupu na území. Výjimky v ohlašovací povinnosti (kdy neplatí) jsou stejné jako u skupiny cizinců v kapitole 3.2.1.

Krátkodobý pobyt (nepřesahující 3 měsíce) na území ČR se u rodinných příslušníků liší v otázkách víza. Občanům, kteří nepodléhají vízové povinnosti, stačí při krátkodobém pobytu na území pouze cestovní doklad. Občané s vízovou povinností u nás mohou pobývat bez víza jen v případě, že mají platné povolení k přechodnému či trvalému pobytu vydané státem EU, Islandem, atd. Pokud jim krátkodobé vízum vypršelo, mohou zde pobývat jen s příslušníkem EU, Islandu, atd. po dobu nepřesahující 3 měsíce. Uznáváno je i jednotné schengenské vízum pro krátkodobý pobyt. V ostatních případech mohou rodinní příslušníci zažádat bezplatně o udělení víza na zastupitelských úřadech ČR.

Pokud rodinní příslušníci předpokládají dobu pobytu (spolu s občanem EU, Islandu, atd.) delší než 3 měsíce, jsou během této lhůty od vstupu na území povinni zažádat na inspektorátu CP o povolení k přechodnému pobytu v souladu s § 87a a § 87b odst. 2 cizineckého zákona. V případě, že rodinný příslušník pobývá na území bez občana EU, Islandu atd., je vázán podmínkami pobytu pro příslušníky třetích zemí (viz níže). Žádost o vydání povolení k trvalému pobytu podává příslušník na MV ČR v souladu s § 87h, § 87i a § 87g odst. 7 cizineckého zákona.²⁴

3.2.3 Podmínky vstupu a pobytu občanů třetích zemí

Také tato skupina cizinců podléhá hraniční kontrole dle pravidel schengenského hraničního kodexu pouze na mezinárodních letištích. Oproti předcházejícím dvěma skupinám však občané třetích zemí podléhají tzv. *důkladné kontrole*. Při ní se kontroluje totožnost cizinců, cestovní doklady, platné vízum (jestliže cizinec pochází ze státu s vízovou povinností vůči ČR nebo nemá platné povolení k pobytu na území), účel a podmínky pobytu (zda mají dostatek financí – např. platnou mezinárodní platební kartu), nejsou vedeni v SIS jako osoby, jimž má být odepřen vstup na území, a nejsou považováni za hrozbu pro veřejný pořádek, bezpečnost, zdraví či mezinárodní vztahy. Cestovní doklady ani v tomto případě nejsou požadovány od osoby mladší 15 let, která je zapsána do cestovního dokladu svého doprovodu.

²⁴ <http://www.mvcr.cz/clanek/sluzby-pro-verejnost-informace-pro-cizince-podminky-vstupu-a-pobytu-cizincu-na-uzemi-ceske-republiky.aspx?q=Y2hudW09NA%3d%3d> (únor 2010).

Občanům třetích zemí se při překračování vnějších hranic Schengenu opatřují cestovní doklady razítkem.

Ohlašovací povinnost na CP zde platí ve lhůtě 3 dnů od vstupu na území ČR. Výjimky v ohlašovací povinnosti jsou shodné se skupinami cizinců uvedených v oddílu 3.2.1, resp. 3.2.2. Podmínky pro krátkodobý pobyt se liší podle vízové povinnosti následovně:

občané třetích zemí bez vízové povinnosti mohou po překročení schengenské hranice pobývat ve státech Schengenu po dobu půl roku od vyznačení razítka do cestovního dokladu (doba pobytu v jednotlivých zemích se počítá), v každém státě však mohou být maximálně 3 měsíce, přičemž pokud chtějí zůstat déle, musí být držiteli platného národního dlouhodobého víza či povolení k pobytu. Cizinci, kteří jsou v ČR za účelem výdělečné činnosti, ovšem musí před příjezdem do ČR požádat o udělení krátkodobého víza.

Občané třetích zemí s vízovou povinností mohou pobývat na území ČR v době nepřesahující 3 měsíce, pokud mají platný cestovní doklad a doklad o povolení k přechodnému či trvalému pobytu vydaný jiným schengenským státem, nebo „*povolení k trvalému pobytu s přiznaným právním postavením dlouhodobě pobývajícího rezidenta v Evropském společenství na území jiného členského státu EU*“, případně národní dlouhodobé vízum vydané jiným schengenským státem po dobu prvních třech měsíců platnosti víza. V ostatních případech mohou cizinci požádat o udělení jednotného *schengenského víza*.

Pro pobyt delší než 3 měsíce potřebují občané třetích zemí dlouhodobé vízum nebo povolení k dlouhodobému pobytu (o vízech podrobněji níže). Pokud chtějí tito cizinci setrvat na území ČR po dobu delší než 1 rok, mohou na inspektorátu CP požádat o povolení k dlouhodobému pobytu (podmínky upravují § 42 – 48 cizineckého zákona, přičemž se liší podle účelu pobytu – studium, vědecký výzkum atd.). Podmínky pro vydání povolení k trvalému pobytu jsou stanoveny v § 65 – 75 cizineckého zákona, přičemž obvykle se vydává příslušníkovi třetí země po 5 letech nepřetržitého pobytu na území ČR.²⁵

3.2.4 Typy víz

Otázku, co je to vízum, definuje v obecné rovině Ministerstvo zahraničních věcí ČR (dále MZV) následovně: „*Vízum je povolení, které za podmínek v něm vyznačených opravňuje cizince ke vstupu a pobytu na území ČR, resp. území smluvních stran schengenského společenství, a k vycestování z něho, pokud splňuje i ostatní podmínky stanovené zákonem,*

²⁵ <http://www.mvcr.cz/clanek/sluzby-pro-verejnost-informace-pro-cizince-podminky-vstupu-a-pobytu-cizincu-na-uzemi-ceske-republiky.aspx?q=Y2hudW09NA%3d%3d> (únor 2010).

resp. právem Evropských společenství.²⁶ Mimo tuto rovinu je však definice mnohem složitější, neboť jak už vyplývá z výše uvedených kapitol, dělí se víza na krátkodobá a dlouhodobá, přičemž obě v sobě nesou ještě další kategorie. Seznam států, na které se vztahuje vízová povinnost, je uveden v příloze č. 1.²⁷

Krátkodobá (schengenská) víza se vztahují na pobyty kratší než 90 dnů a udělují je zastupitelské úřady ČR. Ve výjimečných případech vízum může udělit i CP. Mezi krátkodobá víza patří:

- *Letištní vízum (typ A)* – uděluje se na žádost cizince, který musí z důvodu čekání na letecký spoj pobývat v tranzitním prostoru mezinárodního letiště na území ČR.²⁸
- *Průjezdní vízum (typ B)*²⁹ – uděluje se na žádost cizince, který hodlá projíždět územím ČR. Může být uděleno jako jednosměrné, obousměrné či bez omezení počtu cest, přičemž opravňuje cizince k pobytu na území ČR po dobu 5 dnů při každé cestě.³⁰
- *Vízum k pobytu do 90 dnů (typ C)* – u tohoto typu krátkodobého víza se rozlišuje ještě účel návštěvy, tj. turistika, kultura, sport, zaměstnání a vědecký výzkum, návštěva (pozvání), obchodní cesta či studium.³¹

Dlouhodobá víza (typu D nebo D + C)³² opravňují držitele k pobytu na území ČR po dobu platnosti v nich uvedenou (minimálně 90 dní, maximálně 1 rok). Žádost se podává na zastupitelském úřadě ČR, avšak o jeho udělení či neudělení rozhoduje inspektorát CP. V případě kladného vyřízení vyznačuje vízum zastupitelský úřad ČR.

- *Vízum typu D* – umožňuje držiteli po dobu platnosti první průjezd schengenskými státy na území ČR.³³
- *Vízum typu D + C* – umožňuje během prvních 3 měsíců volný pohyb po území všech schengenských států, po jejich uplynutí smí držitel pobývat pouze na území ČR do skončení platnosti víza.

²⁶ http://www.mzv.cz/jnp/cz/informace_pro_cizince/obecne_vizove_informace/co_je_to_vizum.html (únor 2010).

²⁷ V neodůvodněných případech je nutnost osobního podání žádosti o kterýkoliv vízum. U osob mladších 15 let může žádost podat zákonný zástupce, avšak rovněž osobně. Zdroj:

http://www.mzv.cz/jnp/cz/informace_pro_cizince/obecne_vizove_informace/osobni_pritomnost_pri_podani_zadosti_o.html (únor 2010).

²⁸ <http://www.policie.cz/clanek/2-1-1-letistni-vizum.aspx> (únor 2010).

²⁹ Ruší se dnem 5. 4. 2010, kdy vstupuje v platnost nový **Vízový kodex**. Průjezd bude nově zahrnut ve vízu typu C, které zůstává. Zdroj: http://www.mzv.cz/jnp/cz/informace_pro_cizince/aktuality/vizovy_kodex.html (duben 2010).

³⁰ <http://www.policie.cz/clanek/2-1-2-prujezdni-vizum.aspx> (únor 2010).

³¹ http://www.mzv.cz/jnp/cz/informace_pro_cizince/kratкодobe_vizum/index.html (únor 2010).

³² <http://www.policie.cz/clanek/2-2-1-informace-k-pobytu-na-uzemi-na-vizum-nad-90-dnu.aspx> (únor 2010).

³³ Od 5. 4. 2010 platí právo volného pohybu po Schengenu – „*tři měsíce během jakéhokoliv šestiměsíčního období, jaké užívají držitelé povolení k pobytu*“ a zároveň se ruší vízum typu D + C zdroj: http://www.mzv.cz/jnp/cz/informace_pro_cizince/aktuality/zmena_pohybu_osob_po_schengenskem.html (duben 2010).

Stejně jako u krátkodobých víz se i zde rozlišuje účel návštěvy, kterým může být: *zaměstnání, podnikání, výkonný manažer – účast v právnické osobě vzniklá podle zákona č. 513/1991 Sb., sloučení rodiny, studium, sportovní či zdravotní účel.*³⁴

3.2.5 Zelené karty

Zelená karta představuje povolení k dlouhodobému pobytu za účelem zaměstnání a je upravena zákonem č. 382/2008 Sb. Mezi třetí země, jejichž občané jsou vázáni povinností opatřit si zelenou kartu, patří: *Australské společenství, Černá Hora, Chorvatská republika, Japonsko, Kanada, Korejská republika, Nový Zéland, Republika Bosna a Hercegovina, Republika Makedonie, Spojené státy americké, Srbsko, Ukrajina.*³⁵

Existují tři typy zelených karet:

- *typ A* – vydává se vysokoškolsky vzdělaným kvalifikovaným pracovníkům a klíčovému personálu s dobou platnosti nejdéle 3 roky.
- *typ B* – tento typ je určen těm pracovníkům, kteří na své pozici splňují minimálně požadavek „vyučení“ a vydává se na 2 roky.
- *typ C* – je určen ostatním pracovníkům maximálně na 2 roky.

Zelené karty typu „A“ a „B“ je možno prodloužit o další 3 roky (podle platnosti pracovní smlouvy), kartu typu „C“ už dále prodloužit nelze.

Cizinec, který potřebuje získat zelenou kartu, si nejdříve vybere pracovní pozici na webové stránce portálu Ministerstva práce a sociálních věcí (MPSV). Poté si podá žádost o vydání zelené karty na příslušném zastupitelském úřadě ČR. Podle § 42g odst. 2 cizineckého zákona, lze v některých případech podat žádost i na MV ČR.³⁶

O žádosti rozhoduje Odbor azylové a migrační politiky MV ČR. V případě kladného posouzení zastupitelský úřad ČR vyzve cizince, aby se osobně dostavil k udělení víza (před tím je třeba předložit doklad o cestovním zdravotním pojištění, minimálně na dobu 40 dnů) k pobytu nad 90 dnů za účelem převzetí zelené karty. Poté žadatel může odjet do ČR.

Po příjezdu do ČR je cizinec povinen nejpozději do 3 pracovních dnů převzít osobně na ministerstvu zelenou kartu a ohlásit CP místo pobytu na území. Při ohlášení musí předložit

³⁴ http://www.mzv.cz/jnp/cz/informace_pro_cizince/dlouhodob_e_vizum/index.html (únor 2010).

³⁵ Vyhláška MV ČR č. 461/2008 Sb.

³⁶ Cizinec pobývá v ČR na zelenou kartu a podává žádost v ochranné lhůtě 60 dnů po skončení zaměstnání nebo zde pobývá na zelenou kartu nejméně 1 rok nebo zde pobývá nepřetržitě po dobu 2 let (přičemž se nezapočítává doba pobytu na vízum k pobytu nad 90 dnů a na povolení k dlouhodobému pobytu a cizinec musí prokázat, že získal zaměstnání na pracovní pozici uvedenou v registru míst vhodných pro zelené karty). Zdroj: <http://www.mvcr.cz/clanek/zelene-karty.aspx?q=Y2hudW09Mw%3d%3d#1> (březen 2010).

doklad o zajištěném ubytování. Pokud jej nepředloží CP při ohlášení, je povinen tak učinit nejpozději do 10 pracovních dnů od vstupu na území ČR.³⁷

3.2.6 Azyl a uprchlictví

Na úvod si opět dovolím citaci, tentokrát z „dílny“ Odboru azylové a migrační politiky MV ČR: „*Institut azylu v kontextu s uprchlictvím jsou pojmy, které si jsou svým účelem velmi blízké - oba plní humanitární účely s cílem ochránit cizince před pronásledováním státními orgány založeném na nejrůznějších důvodech.*“³⁸

Institut azylu resp. uprchlictví nějakým způsobem uplatňuje 144 států světa. V ČR vyjma mezinárodních dohod (např. **Úmluva o právním postavení uprchlíků** z r. 1951) vychází z **čl. 43 Listiny základních práv a svobod**, resp. **zákona o azylu**.³⁹

Správní řízení o udělení mezinárodní ochrany (dále „řízení“) má na starosti MV ČR. Zahájení samotného řízení předchází prohlášení cizince, ze kterého je jasný úmysl požádat o mezinárodní ochranu. Cizinec se musí (kromě výjimečných případů) do 24 hodin od prohlášení dostavit do přijímacího střediska. Zde podává žádost o mezinárodní ochranu (kde jsou zjišťovány důvody, které vedly cizince k opuštění země). CP následně provede „identifikační úkony“ (odevzdání cestovního dokladu, sejmutí otisků prstů a pořízení obrazového záznamu). Poté se cizinec ještě podrobí zdravotní prohlídce.

Z přijímacího střediska je žadatel o azyl přemístěn do pobytového střediska, kde čeká na rozhodnutí MV ČR. Během této doby absolvuje pohovor, který má blíže specifikovat důvody uvedené v žádosti o azyl.⁴⁰ Rozhodnutí MV ČR nabývá právní moci dnem doručení žadateli. CP k tomuto dni vystaví cizinci tzv. „výjezdní příkaz“. Proti rozhodnutí MV ČR lze podat žalobu k příslušnému krajskému soudu, proti následnému rozhodnutí soudu lze ještě podat kasační stížnost k Nejvyššímu správnímu soudu v Brně. Řízení může být ukončeno udělením mezinárodní ochrany, zamítnutím žádosti jako zjevně nedůvodné nebo zastavením řízení.⁴¹

Žadatel o azyl má v pobytového středisku provozovaném Správou uprchlických zařízení, kde je hlášen k pobytu, právo na ubytování, stravu, kapesné (podle podmínek

³⁷ Zdroje: <http://www.mvcr.cz/clanek/zelene-karty.aspx?q=Y2hudW09MQ%3d%3d> et <http://www.policie.cz/clanek/2-2-5-povoleni-k-dlouhodobemu-pobytu-za-ucelem-zamestnani-zelena-karta.aspx> et http://portal.mpsv.cz/sz/zahr_zam/zelka/ciz#coje (březen 2010).

³⁸ <http://www.mvcr.cz/clanek/azyl.aspx?q=Y2hudW09MQ%3d%3d> (březen 2010).

³⁹ Dto.

⁴⁰ Svě zkušenosti s azylovým řízením líčí mj. Vladimír Boroda v knize *Bez hrdinů* (viz. níže).

⁴¹ <http://www.mvcr.cz/clanek/prubeh-řízení-o-udělení-mezinarodni-ochrany.aspx> (březen 2010).

zakořeněných v zákoně o azylu) a jiné služby. Pokud má finanční prostředky převyšující životní minimum, podílí se jimi na úhradě nákladů na stravu a ubytování. Za určitých podmínek smí pobytové středisko opustit a pobývat v soukromí, ale MV ČR mu na základě informací od CP musí odchod na soukromou adresu povolit.⁴²

⁴² <http://www.mvcr.cz/clanek/azyl.aspx?q=Y2hudW09NA%3d%3d> (březen 2010).

4. OBRAZ CIZINECKÉ POLICIE

V této kapitole se dostáváme k tématu CP z úplně jiné perspektivy. Doposud nevznikla žádná celistvá práce, neprávnického charakteru,⁴³ která by se věnovala CP ze společensko – vědního hlediska. Přestože je činnost CP tématem velice živým a aktuálnost rychle klesá, o nutnosti vzniku takovéto práce netřeba hovořit, neboť úzce souvisí s imigrací do ČR (ať už legální či nelegální).

V knižní podobě se setkáváme spíše s dílčími informacemi, které se týkají CP. Jedná se o autobiografická vyprávění imigrantů o jejich cestě na území ČR. Za zmínku stojí výše citovaná rigorózní práce M. Krahulíka, který se věnoval příbuznému tématu nelegální migrace (viz níže).

Tématu CP se však hojně věnují média. Ta informují o úspěšných akcích CP, ale také o problémech, které CP trápí (např. úplatky, fronty). Níže představím jednotlivá média (televize, rozhlas, denní tisk, internetové servery) a způsob, jakým o problematice informují. CP má však také vlastní zpravodajství, jehož prostřednictvím informuje veřejnost o své činnosti. Pro komplexnost této kapitoly tedy uvedu i příklady z jeho reportáží. .

4.1 Zaostřeno na cizince

Od února roku 2007 běží na vlnách Českého rozhlasu 6 (dále ČRo 6) pořad s názvem „*Zaostřeno na cizince*“⁴⁴. Tento zhruba dvacetiminutový pořad, který se věnuje problematice kulturní integrace, uprchlictví a migrace, je na programu každé úterý od 21:40. Redaktorkami pořadu jsou Goranka Oljača a Daniela Vrbová. V následujících oddílech představím chronologicky reportáže věnované CP, odvysílané od února 2007.

4.1.1 K čemu slouží cizinecká policie?

V pořadu bylo poprvé „zaostřeno na CP“ již 3. března 2007. Goranka Oljača jej nazvala „K čemu slouží CP?“ a vydala se v něm do terénu v tehdy nově (listopad 2006) otevřené úřadovně CP na Koněvově ulici v Praze.

Obraz CP byl v tomto případě „černobílý“, neboť imigranti buď pěli samou chválu nebo naopak popisovali katastrofální situaci. Pracoviště mělo zvýšit kvalitu a rychlost

⁴³ Právní literatura k CP vychází jako učební text pro studenty Policejní akademie ČR, avšak autoři skript se potýkají s problémem aktuálnosti, neboť dochází neustále ke změnám zákonů.

⁴⁴ Archiv pořadu je dostupný na: http://www.rozhlas.cz/radionaprani/archiv/?p_po=1977 (březen 2010).

odbavení, mj. zavedením automatů na vydávání pořadových lístků. Právě lístky se staly velkým námětem kritiky, protože fronta na ně se vytvořila ještě před otevřením budovy (cizinci čekali třeba od 5. hodiny ranní). Když byli cizinci vpuštěni do úřadovny, tak na některé už lístek nezbyl (v 7:30 se otevřelo a v 8 lístky došly). Pak museli čekat „frontu na frontu“, neboť v případě velkého zájmu se automat zasekne a lístky začne vydávat až podle počtu odbavených cizinců. Lístkový systém bohužel nahrává „kšeftování“, kdy nějaký člověk zmáčkne i několik lístků najednou a ty potom prodává (jeden z dotazovaných imigrantů v pořadu uvedl, že mu byl lístek nabídnut za 200 Kč).

Nespokojenost se tedy týkala především dlouhého čekání, které bylo způsobeno také tím, že některé přepážky nebyly obsazené (např. ve 3. patře, které je vyhrazeno občanům z EU, byly ze 7 přepážek otevřené jen 3). Tehdejší vedoucí Mgr. Martina Hanovská nový systém chválí. Podle ní se zlepšila kvalita služeb, přibylo vybavení za 13 milionů Kč, více věcí je možno vyřídit na počkání, zlepšilo se sociální zázemí, bylo přijato protikorupční opatření v podobě otevřenosti přepážek (celkově 36). Čas potřebný k odbavení na jednoho cizince se podle ní snížil, čekání je způsobené počtem imigrantů (denně přicházelo na CP v průměru 1200 cizinců).

Jako další problém zmiňuje G. Oljača v závěru „*kulhající jazykovou vybavenost úředníků*“ (kteří jsou dle dotazovaných cizinců jinak vstřícní), což je však problém legislativní, neboť řízení má podle předpisů probíhat v češtině a imigranti si s sebou mohou vzít tlumočníka nebo za sebe poslat někoho s plnou mocí.

4.1.2 Cizinecká policie na dovolené

V tomto dílu odvysílaném dne 28. srpna 2007 se G. Oljača tématicky vrací zpět na Koněvovu ulici, kde v květnu téhož roku opakovala svůj „výzkum“. Situace s lístky se od té doby v podstatě nezměnila, od rána byla před úřadovnou dlouhá fronta, ze které se po otevření stal dav „prahnoucí“ po pořadovém čísle.

Žena zastupující agenturu na pomoc cizincům říká, že se vyplatí čekat od rána, ale ne v pondělí, kdy chodí nejvíce lidí. Také by uvítala možnost hromadného podání. Co se týče lístků, hovořila o prodeji, kterého se však neúčastní, protože si raději počká.

M. Hanovská na to říká, že „kšeftování“ s lístky bylo odhaleno pouze v jednom případě a ihned bylo proti tomu přijato opatření. Dále hovoří o hromadném vyřizování záležitostí cizinců, které je možné po telefonickém objednání mimo běžné přepážky. Někteří cizinci si stěžovali na podávání nepřesných informací ze strany úředníků. K tomu

M. Hanovská dodává, že chyba bývá v nepřesné formulaci otázky, neboť řízení probíhá v češtině (viz předchozí díl), ale základní informace jsou dostupné i v angličtině a ruštině. V závěru G. Oljača popřála trpělivost cizincům i úředníkům.

4.1.3 Jak regulovat nelegální migraci

Díl odvysílaný 25. března 2008 připravila G. Oljača a věnuje se v něm tzv. *regularizaci* nelegální migrace (tj. legalizace pobytu cizinců na území ČR). Existuje mnoho druhů regularizace, např. institut beztrestného návratu.

V ČR však od roku 2008 funguje pouze tzv. *měkká regularizace*, která znamená zachování základních lidských práv při neregulárním pobytu (např. právo na vzdělání – na ilegálně pobývajících děti se vztahuje povinná školní docházka). Oproti tomu např. ve Španělsku platí ilegální přistěhovalci daně a ve Spojených státech amerických se jim vydávají řidičské průkazy.

Regularizace neřeší příčiny migrace, ale její důsledky. Výhoda regularizace spočívá v tom, že zde mohou zůstat ilegální přistěhovalci již integrovaní do společnosti (umí jazyk apod.). V některých případech totiž imigranti věří v legální pobyt přes zprostředkovatele (který jim ho ale nevyřídí) nebo se snaží svůj pobyt zlegalizovat, ale kvůli složité legislativě se jim to nedaří. Regularizace by byla určena cizincům podle stupně integrace, ale nikoliv těm, kteří páchají trestnou činnost.

4.1.4 Příběh oběti obchodu s lidmi

Z tohoto dílu odvysílaného 31. března 2009, který připravila Daniela Vrbová, může být posluchači po psychické stránce poměrně těžko. Jedná se o vyprávění ženy z Ukrajiny, která zde vystupuje v anonymitě, pod přezdívkou „paní A“. Ta podle svých slov věřila, že v ČR existuje právo a spravedlnost, ale bohužel na to doplatila.

Paní A na Ukrajině zažila náhlou smrt blízké osoby, šikanu a domácí násilí. Z těchto důvodů se rozhodla v roce 2001 přestěhovat do ČR a zažádat zde o azyl. Našla si v práci v pekárně pod klientkou, přičemž se ocitla v nelegálním postavení a pracovala 16 hodin denně za poměrně špatných podmínek. Rozhodla se podat trestní oznámení na klientku, ale v tom byl právě ten problém. Jelikož byla v ČR nelegálně, „*tak si nemá nač stěžovat*“ a byla vyhoštěna.

Paní A viděla v televizi reportáž o programu MV ČR na podporu a ochranu obětí obchodu s lidmi. Přihlásila se do něj, ale po 2 měsících byla spolupráce náhle přerušena. Policii u lidí v programu zajímá maximální množství konkrétních informací, aby mohla zahájit trestní řízení. Oběť však musí říct i důvěrné informace o sobě (které zadává už v žádosti o přijetí do programu a policie o ní tak ví, jak dlouho zde nelegálně pobývala, popř. jaké dokumenty byly zfalšovány).

Tiskový mluvčí Útvaru pro odhalování organizovaného zločinu Policie ČR (dále ÚOOZ) P. Hanták k tomu sdělil, že policie je povinna jednat, kdykoliv existuje podezření z páčání trestné činnosti. Pokud ÚOOZ nemá důkaz o oorganizovanosti zločinu (klientelisticke sítě agentur), předává případ kriminální policii.

Na celé situaci je zarážející, že se paní A snažila spolupracovat s policií na dopadení agentury obchodující s lidmi jako oběť (bývala by si mohla za 20 – 80 tisíc Kč zlegalizovat pobyt s pomocí té agentury nelegální cestou). Kdyby však byla pachatelem, tak ji pravděpodobně nevyhostí, protože by jí na Ukrajině hrozilo mučení a nelidské zacházení.

Žádost o azyl byla paní A zamítnuta. Proto se rozhodla, svůj případ zveřejnit. Lidé z agentury ji varovali, že mají „*dlouhé prsty*“, ale ona tomu nevěřila, protože chtěla svůj pobyt získat legálně. Paradoxně by i po vyhoštění mohli lidé z agentury zajistit pobyt nelegální cestou, ale ona se obrátila na média, protože chtěla varovat před podobnými případy. Lituje, že poznala, že „*není žádné spravedlnosti a humánnosti pro cizince a že zákon existuje jen pro podporu pachatele*“.

4.1.5 Dobrovolné návraty nelegálních cizinců do vlasti

Dne 4. srpna 2009 zazněl na vlnách ČRo 6 díl věnovaný projektu dobrovolných návratů, který zpracovala D. Vrbová. Pozornost byla zaměřena na dobrovolné návraty nelegálních migrantů (běžel i projekt dobrovolných návratů z důvodu ekonomické krize pro legální imigranty, který měl 2 fáze a navrátilší cizinci dostali na cestu 500 EUR v první, resp. 300 EUR ve druhé fázi).

Projekt dobrovolných návratů pro nelegální cizince je v ČR bezprecedentní, jak říká Běla Hejná z MV ČR. Zájemci se do něj mohli zapojit v období od 15. září do 15. prosince 2009, a to registrací na CP. Na státem posvěceném projektu spolupracovali s MV ČR i nevládní organizace. Byly k dispozici letáčky s jazykovou mutací, aby byli cizinci dostatečně informováni.

Pro imigranty je projekt nevýhodný v tom, že se nejedná o regularizaci jejich pobytu. Nelze totiž opomenout nelegality jejich předchozího pobytu a čeká je správní řízení o vyhoštění. Cizinci tak není garantován beztržný výjezd, ale na druhou stranu ví, na jak dlouhou dobu bude vyhoštěn. Pokud nemá prostředky na návrat do své vlasti, zaplatí mu letenku stát (což se ovšem promítne do délky vyhoštění, protože pokud si platí cizinec náklady sám, doba vyhoštění je o to kratší). Po uplynutí doby správního vyhoštění může cizinec požádat znovu o vízum, avšak předchozí správní řízení ho může degradovat.

Pavel Čížinský z Poradny pro lidská práva k tomu dodává, že je program příliš přísný, neboť vyhoštění se určuje podle délky ilegálního pobytu na území ČR. Program je tak cílený spíše na cizince, kteří jsou v ČR krátkodobě. Podle P. Čížinského program může nahrávat úplatkářství, kdy policista zadrží ilegálního imigranta a za úplatek jej zařadí do programu „dobrovolného“ návratu.

Podle pana Rozumka z Organizace pro pomoc uprchlíkům by byl lepší variantou beztržný výjezd pro již asimilované dlouhodobě žijící ilegální přistěhovalce (tedy regularizaci). Cizince může od dobrovolného přihlášení do programu totiž odrazovat i skutečnost, že správní vyhoštění se vztahuje i na jiné země EU.

4.1.6 Přesun agendy trvalého pobytu

G. Oljača připravila díl o přesunutí agendy trvalého pobytu z CP na Odbor azylové a migrační politiky (dále OAMP) MV ČR, který byl odvyhlán dne 1. prosince 2009. Opět se vydala do terénu, aby zjistila, kde to podle cizinců funguje lépe (na MV ČR si cizinci mohou trvalý pobyt vyřizovat od 1. ledna 2009 a byla k tomu zřízena krajská pracoviště OAMP MV ČR)⁴⁵.

Mgr. Hermanová z pracoviště na pražském Bohdalcu říká, že převzetím došlo ke zlepšení jednání ze strany státu. Zároveň přiznává, že převzetí doprovázely též zmatky a různé problémy, protože chtěli pracovat jinak než CP a vymýšleli jiný systém. Výsledkem jsou kvalitní služby, kdy cizinec je brán jako klient a partner, a proto se s ním má jednat s úctou. V průměru se odbaví cca 30 lidí za den, jednacím jazykem je čeština a cizinec může přijít s tlumočnickem (stejně jako na CP).

⁴⁵ Pro žádost k trvalému pobytu jsou nutné následující náležitosti: *fotografie, cestovní doklad, doklad o zajištění ubytování, doklad o zajištění prostředků k trvalému pobytu na území a doklad prokazující požadovanou znalost jazyka* (zkouška A1 evropského rámce pro jazyky) pokud se nejedná o výjimky stanovené cizineckým zákonem. Zdroj: <http://www.mvcr.cz/clanek/trvaly-pobyt-na-uzemi-ceske-republiky-656767.aspx?q=Y2hudW09Nw%3d%3d> (březen 2010).

Cizinci si systém pod vedením OAMP MV ČR chválí především proto, že nemusí stát žádné fronty. Na Bohdalci je k dispozici informační stoleček, kde dochází k primárnímu odbavení. 1. patro budovy je věnováno cizincům ze třetích zemí, 2. pak občanům z EU. Služby změn jsou společné, což může občas vyvolat zmatky, jak vypověděla jedna imigrantka z Bulharska, ale celkově se těší jednání na pracovištích OAMP MV ČR větší oblibě než těm na CP. Ojača k tomu dodává, že *„řízení pod taktovkou OAMP je celkově příjemným překvapením - dostalo civilní tvář a ukázalo se, že kultivovaná komunikace možná je“*.

4.1.7 Novoroční přání cizinců před úřadovnou cizinecké policie

G. Oljača se vydala do „terénu“ i v díle odvysílaném 29. prosince 2009, kdy se vrátila před úřadovnu CP v Koněvově ulici a zpovídala cizince, jaká mají novoroční přání. Během rozhovorů došlo i na dříve probírané problémy CP (fronty a lístky).

Mezi častá přání, která Oljača při svých rozhovorech vyslechla patřila např. konec ekonomické krize, zdraví, ať je všem dobře, najít si dobrou práci – což je prý pro cizince těžší, naučit se češtinu nebo podívat se zpět domů. Padla také přání směrem k CP v duchu „co nejrychleji si vše vyřídit a pryč“.

Fronty v ranních hodinách se bohužel nezmenšily, ba naopak a obyvatelé okolí si marně stěžují na hluk v okolí CP. Vedle vchodu do úřadovny vznikla jakási čekárna, kterou ovšem neprovozuje CP, ale soukromý majitel. Od 5. hodiny ranní tam chodí otevírat tuto „čekárnu“ nějaký muž, který zároveň sepisuje seznam příchozích – *„aby v tom byl alespoň trochu pořádek“*. Zároveň vyřizuje cizincům pasy na plnou moc a říká, že policisté jeho činnost ohledně čekárny vítají.

V pořadu zaznělo i několik slov k chování úředníků – to je „super“ a úředníci se dokonce snaží pomáhat s češtinou. Nicméně na úřední desce jsou i informace v cizích jazycích. Jako největší problém tedy i nadále zůstávají fronty. Když je velký nával, policisté prostor regulují páskami. Alespoň částečně by však mělo pomoci otevření nové budovy na Chodově a v plánu je ještě další úřadovna.

4.1.8 Podvody a falšování víz do České republiky

Dne 2. února 2010 byl odvysílán díl věnovaný problematice falšování víz, který připravila D. Vrbová. Pro policisty není těžké rozpoznat falešné vízum, ale problémem je odhalit organizované skupiny, které víza falšují.

ÚOOZ na konci roku 2009 informoval o zahájení stíhání pěti osob vietnamské národnosti, kteří pomáhali svým krajanům k českým vízům a následně je s nimi převáděli do Německa (ČR se tak stala tranzitní zemí). Mluvčí ÚOOZ P. Hanták nevyločil účast dalších osob z ČR. Skupina měla na plnou moc opatřovat dlouhodobá víza za účelem podnikání. Vietnamci tak přicestovali „legálně“, avšak účel víza se neplnil a cizinci se ani nezdržovali na ohlášených adresách svých pobytů. Vízum tak bylo získáno podvodným jednáním. Za vyřízení víz si skupina účtovala zhruba 10 000 USD na osobu, resp. 10 000 EUR za případné prodloužení dlouhodobého víza. ÚOOZ však v této věci nestíhá vlastníky falešných víz.

Podle výzkumu organizací *La Strada* a *Klub Hanoi* u vietnamských dělníků z roku 2009 je u Vietnamců snaha tzv. udržet papíry, umořit dluhy a pak se vrátit zpět do Vietnamu. Po zavedení elektronického systému objednávání víz *Visa point*, došlo ke zlepšení situace na zastupitelských úřadech ve Vietnamu. V případě podezření na bezprávi ze strany CP už Vietnamci nespolehnají jen na svou komunitu, ale obracejí se i na advokáty a podávají žaloby na správní řízení.

Na Ukrajině byl problém se zastupitelským úřadem ve Lvově. Úředníci si brali úplatek ve výši 1000 USD, jinak vízum nevyřídili. Skupina Ukrajinců se rozhodla bránit soudní cestou a podala žalobu na MZV (činnost konzulátu byla na čas pozastavena a obnovena až s jinými úředníky). V Kyjevě je prý český konzulát obklopen „podnikateli – klienty“, kteří víza vyřizují (rovněž za úplatu).

V některých případech se objevily pokusy o zneužití studentských víz (univerzity nemají seznam studentů, kterým byla víza přidělena). Ve spolupráci s CP však proti tomu byla přijata opatření. D. Vrbová k tomu dodává, že „*ČR je zodpovědná za transparentní a nezneužitelné vydávání víz*“.

4.2 Cizinecká policie na internetu a v denním tisku

Na internetu lze vyčíst o CP mnoho. Především jsou k dispozici oficiální webové stránky Policie ČR a jednotlivých ministerstev, dále jsou to stránky věnované cizincům pobývajících v ČR, stránky zabývající se migrací, informační servery, „blogy“ apod. V denním tisku vychází spíše zprávy o akcích CP (razie apod.), ale objevily se i články o frontách a o tom, co CP postrádá.

Oficiální webové stránky poskytují cizincům cenné (aktualizované) informace o potřebných dokumentech při vstupu do ČR, kde si mohou co vyřídit apod. V případě nejasností, jsou tam uvedeny odkazy na cizinecký zákon a jednotlivé vyhlášky. Za zmínku

stojí, že policie má i své neoficiální stránky,⁴⁶ na které však nelze spoléhat, neboť poskytují podstatně méně informací.

Cizinci mohou ke zorientování v dané problematice využít i stránky, které jsou k tomu speciálně zřízené jednak státem (např. Ministerstvo práce a sociálních věcí)⁴⁷, jednak nevládními organizacemi (např. Mezinárodní organizace pro migraci, Sdružení pro integraci a migraci – poradna pro uprchlíky či Organizace pro pomoc uprchlíkům).⁴⁸ Zaujal mě krátký článek o tom, jak probíhá pohovor na CP v případě sňatku s cizincem ze třetí země (jestliže v ČR chce požádat o přechodný pobyt), kvůli odhalení fiktivních sňatků. CP pošle novomanželům zvací dopis, aby se dostavili v určitém termínu na jednání. Pohovor pak absolvují každý zvlášť, přičemž pokud jeden z manželů neumí česky, může si vzít s sebou tlumočníka. Policisté kladou osobní otázky z běžného života, což může trvat i několik hodin. Zhruba po měsíci dají vyrozumění.⁴⁹

Nyní se dostávám k té zajímavější části, jež nám internet nabízí, a sice k různým zpravodajským serverům a „blogům“, které se problematice CP věnují (pro samostatné oddíly si záměrně ponechám stránky provozované *Multikulturálním centrem a Britské listy*).

Nejvíce na mne zapůsobil článek z konce roku 2008 umístěný na „blogu“ s názvem *Jak (ve dvou) přežít multikulturní manželství*. Autorka článku žije v Brně společně se svým mužem ze Senegalu. Problémy s CP jim začaly, když Senegalci zavedli biometrické cestovní doklady a stávající pasy nešlo prodloužit. Autorčin choť si tak zažádal o nový pas ještě rok a půl před skončením doby platnosti. Doklad měl být za půl roku hotov, ale jak čas běžel, manželovi zatím propadl ten původní. Co bylo horší, potřeboval se nechat přihlásit k trvalému pobytu, což mu ovšem CP bez platného cestovního dokladu neprovedla (navíc spáchal přestupek, protože nesmí na území ČR pobývat bez platného pasu). Změnu pobytu CP zapsala až s potvrzením od ambasády, že o nový pas bylo požádáno včas. Mezitím zjišťoval v Senegalu, proč ještě nemá doklad hotov. Ke své hrůze mu řekli, že byly všechny žádosti anulovány. O nový doklad si mohl jet zažádat v týdenní lhůtě do Berlína, což však nestihl, mj. proto, že neměl pas. Pak už zbyla jen možnost, jet si o něj požádat na konzulát do Paříže. Proto chtěl na CP, aby mu vystavili cizinecký pas ČR. Na ten však podle nich nemá nárok, ale nabídli mu cestovní průkaz pro cizince (ten ovšem ve Francii neuznávají). Autorčin manžel se

⁴⁶ <http://www.policie-cr.cz/cizinecka-policie.php> (březen 2010).

⁴⁷ www.cizinci.cz (březen 2010).

⁴⁸ www.domavcr.cz et www.uprchlici.cz et www.opu.cz (březen 2010).

⁴⁹ <http://cizinci.wordpress.com/category/cizinci-v-cr/pohovor-na-cizinecke-policii-cizinci-v-cr/> (březen 2010).

alespoň pokusil podat *žádost* o cizinecký pas (aby měl doklad, že ve věci bylo rozhodnuto v řádném řízení), bohužel ji na CP nepřijali, jelikož to „*stejně nemá cenu*“.⁵⁰

Tentokrát z plzeňské CP zprostředkoval své dojmy Ivan Kratochvíl. V článku z konce roku 2009 s názvem „*Je cizinec našinec? aneb Cizinecká policie, živnost nevázaná*“ popisuje, kterak doprovázel svého známého – cizince na CP. MV ČR známému vydalo povolení k trvalému pobytu, ale po tom ještě musel na CP, aby mu zrušili dočasný pobyt. I. Kratochvíl se diví, proč to nemůže udělat rovnou MV ČR. Následně se domnívá, že vyřízení na CP je otázkou pár minut. Známy opáčí, že je to na celý den, čemuž I. Kratochvíl nemůže uvěřit, a proto ho tam doprovází. Nakonec zjišťuje, že vyřízení bylo rychlé, jak se domníval (cca 2 minuty). S čím však nepočítal, bylo 5 hodin dlouhé čekání. Nemohl si nevšimnout, že někteří cizinci vcházeli do kanceláří bez pořadových čísel a nikomu z policistů to očividně nevadilo. I. Kratochvíl cizince roztřídil na „*běžné zákazníky*“ a „*klienty navíc*“, kteří nedbali pořadníku“. Během čekání se doslechl, že „*klienti navíc*“ poskytují služby podání jednoho papíru do okénka zhruba za 1000 Kč (složitější případy pak za cca 25 000 Kč) nezdaněných a předem. Kratochvíl k tomu dodává, že je otázkou, kolik peněz zůstane těm „*navíc*“ a kolik „*propadne až k těm úředníkům v uniformách*“.⁵¹

Kritiky se CP dostává také z řad veřejných osob. V prosinci roku 2008 kritizoval CP ombudsman Otakar Motejl, kvůli dlouhým frontám, jež nahrávají „zprostředkovatelům“.⁵² V únoru tohoto roku o CP hovořil i předseda Strany zelených, Ondřej Liška. Podle něj, CP patří k „*nejzkorumpovanějším složkám státní správy*“, přičemž řešení vidí v „*zásadní změně cizineckého zákona*“. V. Husák (ředitel CP) kontruje s tím, že prozatím stačí opatření, které navrhla protikorupční komise CP.⁵³

Na špatnou legislativu ohledně CP si však stěžoval také ředitel Oblastního ředitelství CP Brno, plk. František Štěpánek. Cizinci, kteří kvůli hospodářské krizi mění účel dlouhodobého pobytu ze zaměstnání na podnikání, se prý často nechají zaměstnat a neplatí zdravotní a sociální odvody, protože se odhlásí z evidence OSVČ. Kvůli zákonu o ochraně osobních údajů se o tom policie nedozví a nemůže takovéto podvodníky vyhostit.⁵⁴

⁵⁰ <http://manzelka.bloguje.cz/733301-z-opet-rijnoveho-denicku-silene-maticky.php> et <http://manzelka.bloguje.cz/745782-z-listopadoveho-denicku-silene-maticky.php> (březen 2010).

⁵¹ Ivan Kratochvíl, *Je cizinec našinec? aneb Cizinecká policie, živnost nevázaná*, <http://ivankratochvil.blog.idnes.cz/c/116395/Je-cizinec-nasinec-aneb-Cizinecka-policie-zivnost-nevazana.html> (březen 2010).

⁵² Věra Srnková, *Ombudsman: Fronty před úřady CP by se měly rychle řešit*, <http://www.ct24.cz/domaci/25199-ombudsman-fronty-pred-urady-cizinecke-policie-by-se-mely-urychlene-resit/> (březen 2010).

⁵³ Podle Lišky je CP nejvíc zkorumpovaná, http://www.rozhlas.cz/zpravy/politika/_zprava/693953 (březen 2010).

⁵⁴ *Cizineckou policii trápí špatné zákony*, in: Haló noviny, 12. února 2010.

Podle článku z *Nového prostoru* plzeňská CP balancuje na hraně zákona.⁵⁵ Radnice organizuje schůzky těch institucí, které řeší otázky migrace (vč. neziskovek). I. Vaníčková, vedoucí CP v Plzni, si díky těmto schůzím pochvaluje spolupráci mezi Českou správou sociálního zabezpečení a CP, kdy dochází ke vzájemnému předávání informací – je však otázka, zda nejednají v rozporu s výše zmíněným zákonem na ochranu osobních údajů. Vaníčková se v článku vyjadřuje také ke klientskému systému, který „je nešťastí“, a se kterým prý nemohou nic dělat, jelikož probíhá na základě plné moci a policisté „nemohou trestat někoho za to, že dá někomu peníze, aby za něj jednal a jiného, že je bere“. Pro děti (české i cizinců) CP v Plzni organizuje hru s názvem *Cesta cizince*. Cílem hry je poukázat na to, jak je pro cizince složité, když tu chtějí žít.

4.2.1 Britské listy

Na serveru Britských listů je celý tématický okruh článků s názvem *Šikana od Cizinecké policie*.⁵⁶ Nejstarší článek je z roku 2001 a od té doby stále přibývají. Články jsou velice kritické, o čemž napovídá i slogan Britských listů, jakožto „deník o všem, o čem se v ČR příliš nemluví“.

K přečtení jsou zde články kritizující přílišnou byrokracii a fronty.⁵⁷ Ty se nelíbily ani předsedovi Akademie věd, Václavu Pačesovi, který v polovině roku 2008 navrhl přidělení cizineckého policisty speciálně pro vědce, kteří stojí fronty s „obyčejnými“ žadateli o zaměstnání.⁵⁸

V jednom z článků Štěpána Kotrby⁵⁹ jsem se dočetla názor, který průtahy spojené s frontami a byrokracií obhajuje jakožto zadržovací prostředek proti nežádoucím imigrantům, kteří berou pracovní místa pro „problematičtější“⁶⁰ Čechy. Jedná se zpravidla o nepříliš přitažlivá povolání, která nevyžadují kvalifikaci (metaři apod.). Zde je ovšem nutné si uvědomit, že velké množství Čechů by tuto práci stejně nedělalo, neboť je hůře placená a imigrantovi často nic jiného nezbude, než tuto práci přijmout.

⁵⁵ Martina Křížková, *Ve jménu krize*, In: Nový prostor, č. 349 – v prodeji od 30. března 2010, s. 6 – 8.

⁵⁶ <http://www.blisty.cz/list.rb?id=291&page=0> (březen 2010).

⁵⁷ Např. J. Čulík, *Jak je těžké pozvat Rusa do Prahy*, <http://www.blisty.cz/art/34860.html> nebo J. Čulík, *Jak cizinecká policie v Praze bojuje proti cizincům* (doplněno videi), <http://www.blisty.cz/art/41506.html> (březen 2010).

⁵⁸ *Fronty na CP chce řešit Akademie věd*, <http://www.blisty.cz/art/41636.html> (březen 2010).

⁵⁹ Štěpán Kotrba, *Fronty před cizineckou policií jako odvrácená strana otevřené náruče*, <http://www.blisty.cz/art/41517.html> (březen 2010).

⁶⁰ Bývalí trestanci, kteří těžko shání práci či méně přizpůsobiví občané dlouhodobě žijící ze sociálních dávek.

Za zmínku stojí ještě článek z konce roku 2009, v němž mladá zahraniční studentka popisuje, která ji v roce 2001 z ČR málem vyhostili na 10 let. Chtěla studovat na Karlově univerzitě, ale do přijímacích zkoušek zbýval měsíc a půl. Proto se přihlásila na soukromou školu a šla si vyřídit prodloužení krátkodobého pobytu na CP. Naštěstí tam šla s kamarádem, který jí pak dělal tlumočníka, poněvadž ji chtěli zadržet a vyhostit. Povolení k pobytu bylo totiž už prošlo a nová žádost byla zamítnuta, jelikož soukromá škola neměla akreditaci od ministerstva školství. Nakonec ji sice vyhostili, ale s možností návratu, takže přijímací zkoušky na Univerzitu Karlovu složila rok poté a dnes má v ČR už trvalý pobyt.⁶¹ V podobné situaci jako ona se ocitl Vitalij Vodněv, který den po ní (9. prosince 2009) přidal článek „*Taky mě z ČR málem vyhostili*“.⁶² V něm popisuje zkušenosti na CP z roku 2000, přičemž dnes, stejně jako studentka, má v ČR trvalý pobyt.

4.2.2 Migrace online

Multikulturní centrum Praha za podpory *Open Society Fund Praha* provozuje internetové stránky www.migraceonline.cz. Stránky jsou určeny odborníkům a dalším zájemcům z akademické sféry, veřejné správy, nevládních organizací, médií a širší veřejnosti. Jejich obsahem je problematika cizinců žijících v ČR, střední a východní Evropě, přičemž důraz je kladen především na vývoj legislativy a migračních politik v této věci.⁶³

Některé články na „migraci“ se věnují přímo CP (v zásadě je to podobné jako ve výše zmíněných příspěvcích, tj. fronty, byrokracie a prostor pro úplatkářství). V jiných případech jsou to tématicky příbuzné články, kde nějakým způsobem CP figuruje, ale ne „v hlavní roli“ (např. články o zaměstnávání cizinců).⁶⁴ Níže představím ty nejzajímavější příspěvky v okruhu let 2008 – 2009.

Violeta Prokofjeva uveřejnila v září roku 2008 článek o zjišťování informací pro cizince. Vymyslela si „problém“ ohledně pracovních víz a pátrala, kde ji přesně řeknou, co je třeba vyřídit, resp. jak postupovat. Informace hledala přes internet, e-mailem, telefonicky i osobně. Nakonec to zhodnotila následovně: „*Jak dostupnost tak i kvalita poskytnutých informací nebyla valná. Co se týče dostupnosti byly informace rozptýlené v mnoha různých zdrojích a napsané těžko srozumitelným úředním jazykem. Pokud došlo k osobnímu kontaktu,*

⁶¹ *Jak ze mě pražská CP málem udělala na 10 let nežádoucí osobu*, <http://www.blisty.cz/art/50202.html> (březen 2010).

⁶² <http://www.blisty.cz/art/50237.html> (březen 2010).

⁶³ <http://migraceonline.cz/o-nas/omigraci/> (březen 2010).

⁶⁴ <http://migraceonline.cz/hledat/?conds%5B0%5D%5Bvalue%5D=cizineck%E1+policie> (březen 2010).

*osoba zprostředkovatele byla buď pomocí nebo další překážkou v přístupu k informacím. Informace, které jsem obdržela, si místy odporovaly a mohly být matoucí.*⁶⁵

Studentka z Běloruska na konci roku 2008 v rozhovoru s Valentinou Batuevou⁶⁶ říká, že CP je „*příšerná instituce, kde se člověk přestává cítit člověkem*“. Organizace je velice špatná a není vůle to změnit. Také upozorňuje na fronty a korupci s nimi spojenou: „*Můžeš přijít bez fronty, zavolat nějakého Ukrajince, který už je domluven s nějakým českým pracovníkem a který ti za tisíc korun pomůže vyřešit, co je třeba*“.

Vietnamská studentka Hien Tran Thu poskytla v březnu 2009 rozhovor o vzniku studentské iniciativy,⁶⁷ kde informovala o nesouhlasu s razií CP na Sapě z listopadu 2008. Policisté chtěli odhalit padělané zboží, avšak během zákroku se prý chovali nehumánně, v rozporu s lidskými právy. Ředitel CP V. Husák studentům v diskusi sdělil, že vše proběhlo v souladu se zákonem a „*pokud některý z policistů občas někomu tykne, tak to přece není takový problém*“.

Na konci roku 2009 se objevil článek, který informuje o pracovních podmínkách cizinců žijících v Plzni.⁶⁸ Zapůsobil na mne příběh pana Sergeje z Ukrajiny, který pracoval v jednom z plzeňských družstev. Z výplaty mu neustále strhávali nějaké „pokuty“ a když měl zdravotní problémy, pomalu ani nemohl navštívit lékaře. Rozhodl se nejdříve zajít do pojišťovny, zda má platnou zdravotní pojistku. Tam mu sice řekli, že ano, ale jinak se k tomu nechtěli vyjadřovat, protože je to prý věcí zaměstnavatele. Následně mu telefonovala rozzlobená majitelka družstva, že se nějak moc vyptává (úřednice z pojišťovny ji hned informovala), a chtěla po něm vrátit kartičku pojištěnce. Sergej odmítl a našel si práci v Praze. Tím přišel o legální status a navíc ho za pár dní přepadla skupina rusky hovořících mužů a surově ho zbilá (prý si moc vyskakuje). Na policii nešel, neboť slyšel, že družstva mají na policii „své lidi“, čemuž po zkušenostech z pojišťovny věřil. Autor v článku ještě upozornil na projekt dobrovolných návratů, kdy ovšem cizinci potřebovali dostat výpověď, aby se do programu mohli přihlásit. Zaměstnavatelé toho využili a výpověď dávali jen za úplatu.

⁶⁵ Violeta Prokofjeva, *Problémy přistěhovalců při hledání informací o podmínkách legálního pobytu v ČR*, <http://www.migraceonline.cz/e-knihovna/?x=2117413> (březen 2010).

⁶⁶ Valentina Batueva, „*Je to všechno taková loterie*“, <http://www.migraceonline.cz/e-knihovna/?x=2138441> (březen 2010).

⁶⁷ Tereza Rejšková, „*Vadilo nám, že se nikdo z Vietnamců neozval*“, <http://www.migraceonline.cz/e-knihovna/?x=2159226> (březen 2010).

⁶⁸ Antony Holeček, *Život a pracovní podmínky cizinců v Plzni*, <http://www.migraceonline.cz/e-knihovna/?x=2210835> (březen 2009).

4.3 Cizinecká policie v tištěné literatuře

Jak bylo řečeno výše, knih věnovaných CP mnoho není. Zajímavé vyprávění poskytuje kniha Vladimira Borody *Bez hrdinů*. Autor zde líčí své zážitky z uprchlického tábora v Červeném Újezdu. Každý z uprchlíků má svůj vlastní důvod, proč žádá o azyl v ČR – převládají však důvody ekonomické. Při vstupu do tábora každý imigrant absolvuje rozhovor s příslušníky CP, kde kromě osobních údajů sdělí i informace o případné předchozí žádosti o azyl. Poté je imigrant tázán, co se s ním stane, jestliže ho deportují zpět do vlasti a proč žádá o azyl právě v ČR. Boroda podotýká, že policisté „*velmi často nechtějí rozumět cizí řeči*“ a „*poté, kdy naprosto nepochopili, co tihle otravní a tupí cizinci, kteří vůbec neumějí česky chtějí, posílají do tábora i ty, kteří se třeba přišli zeptat, jak se pustit do obchodování nebo jak mohou dostat občanství*“.⁶⁹

Své zkušenosti s příchodem do azylového tábora popisuje i Nina Jakovleva z Běloruska.⁷⁰ Po příjezdu do ČR se s rodinou rozhodli požádat o azyl. Na policii si zjistili adresu přijímacího uprchlického tábora ve Vyšních Lhotách a po chvíli váhání zazvonili a policisté je pustili dovnitř. „*Byla tam spousta nepříjemných věcí jako například osobní prohlídky atd., ale tomu už se nedá vyhnout, pokud jste na tu azylantskou cestu jednou vstoupili*“ (s. 120).

V knize *Jsem imigrant* se lze dočíst i jiné příběhy. Z názorů na CP uvedu následující citaci Anny Prunerové: „*CP tady má špatnou pověst, také se tam občas najdou odborníci, takoví slušní, ale často jsou bohužel hrubí a nevědí vůbec nic. Taky jsem si skoro dva měsíce nemohla vzít zpátky svou občanku, protože tam byly takové fronty, nemůžu tam stát celý pracovní den. Čili ČR není připravena na problematiku cizinců, nemá na to ani kapacity*“ (s. 173). Vladimír Vedral k tomu dodává, že stál 4 hodiny ve frontě na CP, přičemž úředníci najednou přestali pracovat kvůli pauze na oběd – nikdo ho o tom neinformoval, což pro něj představuje „*nízkou profesionalitu*“ (s. 174).

M. Krahulík se věnuje CP z hlediska detence (zadržení cizince), resp. deportace. Rozebírá právní aspekty, přičemž spolupracuje i s CP. Jako časté odůvodnění rozhodnutí o správním vyhoštění se prý uvádí, že „*neoprávněné zdržování se cizince na území ČR je v současnosti rozšířeným negativním jevem, ohrožujícím zájmy státu i ve vztahu k udržení veřejného pořádku...*“.⁷¹

⁶⁹ Vladimír Boroda, *Bez hrdinů*, nakladatelství Maťa, Praha, 1999, s. 34 - 35.

⁷⁰ *Jsem imigrant*, Ústí nad Labem: Vlasta Králová, 2006, s. 119 - 124.

⁷¹ Martin Krahulík, *Nelegální migrace a detentismus v ČR*, rigorózní práce, Ústav etnologie FF UK, 2006, s. 25.

4.4 Zpravodajství cizinecké policie

CP informuje o svých aktivitách na webových stránkách (celorepublikové i regionální zpravodajství).⁷² Vzhledem k množství informací se zaměřím jen na oblast Prahy v období prvního čtvrtletí roku 2010 a pokusím se vybrat ty nejzajímavější.

Na úvod však ještě informace z konce roku 2009 (21. prosince), která se týká výše zmíněných dobrovolných návratů. Krátce po ukončení projektu totiž CP zadržela v Praze sedm nelegálně pobývajících cizinců. Tři z nich (Slovák, Ukrajinec a Vietnamec) putovali rovnou do policejní cely, neboť se dopustili trestného činu maření výkonu úředního rozhodnutí, protože měli udělený zákaz pobytu a nerespektovali jej.⁷³

Další zpráva z 29. ledna 2010 se týká nelegálního zaměstnávání cizinců, o němž už také byla řeč výše. CP provedla v Praze ve spolupráci s úřadem práce kontrolu dvou firem zaměstnávajících cizince (sklad soukromé firmy a školní jídelna). Ve skladu pracovalo pět cizinců, přičemž dvě cizinky měly povolený dlouhodobý pobyt na zcela jiný druh práce, takže byly správně vyhoštěny. Ve školní jídelně pracovalo celkově 15 cizinců, z nichž dvě cizinky neměly víza k pobytu na území ČR, čili je rovněž čekalo správní vyhoštění.⁷⁴

Dne 1. února 2010 byla zveřejněna zpráva o zadržení cizince ve vestibulu stanice metra. Muž se choval podezřele a byl bez dokladů, takže ho CP převezla na služebnu kvůli odhalení totožnosti. Tam policisté zjistili, že má u sebe USB flash disk. Muž, pocházející ze Slovenska, jej údajně našel, avšak obsah byl plný fotografií s dětskou pornografií. Kriminálníisté zahájili vůči němu trestní stíhání pro trestný čin výroba a jiné nakládání s dětskou pornografií.⁷⁵

V tentýž den (1. února) CP informovala o případu padělání dokladů. Poblíž tržnice Sapa na Praze 4 policisté kontrolovali skupinu Číňanů, kteří nakládali zboží do automobilu. Jeden z nich se prokázal občanským průkazem Slovenska. Policisté s ním hovořili česky a zjistili, že muž nerozumí a neumí ani slovensky. Pojali podezření, že doklad je falešný (to se potvrdilo, neboť doklad byl určen v roce 2007 ke skartaci). Muž byl umístěn do policejní cely

⁷² <http://www.policie.cz/clanek/sluzba-cizinecke-policie-galerie-soubory-zpravodajstvi.aspx> (březen 2010).

⁷³ Jana Dudová, *Dobrovolných návratů nevyužili všichni*, <http://www.policie.cz/clanek/dobrovolnych-navratu-nevyuzili-vsichni.aspx> (březen 2010).

⁷⁴ Jana Dudová, *Nelegální zaměstnávání cizinců*, <http://www.policie.cz/oblastni-reditelstvi-praha-zpravodajstvi.aspx?q=Y3BpPTM%3d> (březen 2010).

⁷⁵ Jana Dudová, *Dětské porno v batohu*, <http://www.policie.cz/clanek/detske-porno-v-batohu.aspx> (březen 2010).

kvůli podezření z trestného činu padělaní a pozměnění veřejné listiny.⁷⁶ Podobný případ byl zjištěn 8. února,⁷⁷ resp. 13. února,⁷⁸ kdy byly padělaný rovněž slovenské doklady.

Další zpráva se týká akce v tržnici Sapa, která proběhla dne 18. února ve spolupráci CP a celního úřadu s cílem odhalování nelegální migrace a kontroly padělaného zboží. Během kontroly dostali 2 cizinci pokuty v celkové výši 3.000 Kč za porušení cizineckého zákona. Jedna cizinka z Vietnamu se ukrývala mezi krabicemi se zbožím, protože neměla platný cestovní doklad ani vízum. Bylo s ní zahájeno správní řízení ve věci správního vyhoštění a byl jí udělen zákaz pobytu v ČR na 3 roky.⁷⁹

Jakmile se objeví nějaké anonymní oznámení, CP ho jde prověřit. Svědčí o tom zpráva ze dne 4. března. CP (ve spolupráci s městskou policií, celníky, psůvody, hasiči a energetiky) odhalila skladovací areál v Praze – Kyjích, kde zajistila 6 cizinců a jednoho příslušníka ČR bez průkazů totožnosti, přičemž jedna cizinka asijského původu se prokazovala padělaným občanským průkazem Slovenska (opět). Celníci při akci zabavili textilní zboží v hodnotě 485.000 Kč (z důvodu padělaní ochranné značky).⁸⁰

Poslední zpráva (ze dne 18. března), o které se zmíním, se týká setkání v Multikulturním centru Praha. Sešli se tu zástupci neziskových organizací (*Organizace pro pomoc uprchlíkům, občanské sdružení META, občanské sdružení RUTA, Člověk v tísni, Centrum pro integraci cizinců, občanské sdružení BERKAT*) zástupci pražské CP a zájemci z řad cizinců. Příslušníci CP hovořili o vývoji pracovišť pražského inspektorátu a o snaze stálého zlepšování podmínek pro cizince. „O setkání s CP byl velký zájem a po dlouhé výměně názorů a zkušeností se všichni společně domluvili na další spolupráci.“⁸¹

⁷⁶ Jana Dudová, *Padělaný doklad Slovenska*, <http://www.policie.cz/clanek/padelany-doklad-slovenska.aspx> (březen 2010).

⁷⁷ Jana Dudová, *Chtěl oklamat policisty*, <http://www.policie.cz/clanek/sluzba-cizinecke-policie-zpravodajstvi-chtel-oklamat-policisty.aspx> (březen 2010).

⁷⁸ Jana Dudová, *Policisté odhalují padělky*, <http://www.policie.cz/clanek/policiste-odhaluji-padelky.aspx> (březen 2010).

⁷⁹ Michaela Reichertová, *Cizinka se ukrývala mezi krabicemi*, <http://www.policie.cz/clanek/cizinka-se-ukryvala-mezikrubicemi.aspx> (březen 2010).

⁸⁰ Jana Dudová, *Policisté prověřují anonymní oznámení*, <http://www.policie.cz/clanek/policiste-proveruji-anonymni-oznameni.aspx> (březen 2010).

⁸¹ Michaela Reichertová, *Setkání se zástupci neziskových organizací*, <http://www.policie.cz/clanek/setkani-se-zastupci-neziskovych-organizaci.aspx> (březen 2010).

5. TERÉNNÍ VÝZKUM

Domnívám se, že tato práce by nebyla kompletní bez terénního výzkumu. Ten byl proveden kvalitativní metodou řízeného rozhovoru (rozhovorové listy viz. příloha č. 2) a metodou pozorování. Výzkum je rozdělen na tři části.

V první části jsem vedla rozhovor s imigranty na základě jejich vlastních zkušeností, druhou část tvoří samostatný rozhovor s ředitelem OAMP, PhDr. T. Haišmanem, a konečně třetí část obsahuje výzkum na CP včetně rozhovoru s ředitelem Oblastního ředitelství CP Praha, plk. Mgr. A. Benediktem.

5.1 Rozhovory s imigranty

Ve všech rozhovorech s imigranty budou položeny otázky z rozhovorového listu. Podle situace a spolupráce s respondentem však mohou být kladeny i doplňující otázky, které se případně promítnou v textu. Kvůli ochraně respondentů nebudu uvádět jejich jména.

5.1.1 Pan X

Své zkušenosti s CP mi světil nejdříve pan X, pocházející ze Sýrie. V ČR žije téměř 10 let a na CP byl za tu dobu minimálně 8 krát (vyřizoval pozvánky, trvalé pobyty, studentská víza apod.).

Když slyší spojení CP, první, co ho napadne, je *děs*. Nejvíce mu vadí „*fronty, nepříjemní úředníci, neskutečná byrokracie, nesmyslné zákony*“ a také to, že nikdo nikomu neporadí. Když se prý člověk snaží zavolat vedoucí, tak není k zastižení. Pan X chápe, že pracovat na CP není pro úředníky jednoduché, avšak na druhou stranu by ocenil, kdyby se nechovali tak arogantně (koukají se na cizince spatra). Podle jeho zkušeností jsou nepříjemné především ženy – úřednice, muži jsou příjemnější, ale moc jich tam není.

Vzpomíná si, jak pro něj bylo těžké vyřídít pozvánku pro bratra a kamarádce z Běloruska zařídít studentské vízum. Přes komplikace s doložením nájemní smlouvy se to nakonec podařilo. Naopak poměrně rychle si na CP zařídil trvalý pobyt.

Výhodou CP je podle něj to, že má cizince pod kontrolou. Věřící, že některým imigrantům jsou odposlouchávány mobilní telefony a když pak dojde na nějakou „*levotu*“, CP

ihned informuje kriminální policii. Tímto způsobem tak mohou být monitorovány skupiny Vietnamců, Arabů... Na druhou stranu připouští, že zde může docházet i k úplatkům.

Pochvalu si od pana X zasloužila CP za informační linku, která funguje bez problému – pokaždé mu podali přesné a správné informace (ačkoliv cizinci si prý informace často raději předají mezi sebou). Po otevření CP tam vždy panoval velký chaos. Situace se nepatrně zlepšila po zavedení lístkového systému, kdy lístky vydává policista. Naopak byl překvapen, když se šel zeptat na možnost získání státního občanství. Domníval se, že „cesta“ začíná na CP, avšak oni mu tam k tomu nedokázali vůbec nic říct. Poté ho rozčílila jedna z úřednic tím, že mu nepomohla s vyplňováním formulářů. Byl totiž po noční a měl jich vyplnit asi devět. Jelikož se spletl, tak je musel 4 krát přepisovat.

Podle pana X by CP prospělo více poboček pro různé úkony a jasné zákony, aby cizinci věděli, co mají mít nachystané. Pokud by neřešil finanční stránku, klidně by na CP pracoval. Protože je imigrant, tak by přispěl multikulturálním pohledem, který zde podle něj chybí. Stres by mu nevadil, neboť je ze svého zaměstnání zvyklý na větší.

Na závěr mi pan X prozradil jednu perličku. Jeho bratr při vyřizování studentského víza dostal omylem potvrzení o studiu na dva roky (to se však vydává vždy na jeden rok). CP mu na základě tohoto potvrzení vydala vízum rovněž na dva roky.

5.1.2 Pan XY

Pan XY pochází z Číny a v ČR žije pět let na studentské vízum. Právě kvůli zařizování víza byl na CP nejčastěji (minimálně 7 krát). Když slyší o CP, tak pomalu neví, co říct. První, co ho napadne, je *problém*. Nejhorší je pro něj představa, že tam musí jít něco zařizovat sám. Přestože mluví poměrně obstojně česky, a tak by si mohl vyřídit všechny potřebné záležitosti na CP sám, raději tam jde s nějakým Čechem. Jednou se mu totiž stalo, že jej nechali přijít v jiný den s tím, že nemá v pořádku všechny dokumenty. Druhý den tam šel proto s kamarádem z ČR (s těmi stejnými dokumenty) a tentokrát vše vyřídil bez problému.

První vzpomínky na CP má spojené s dlouhým čekáním. Jednou tam přišel čekat už o půlnoci, ale v podstatě tam stejně neexistovala žádná organizovaná fronta. Když přišel nějaký cizinec v šest ráno, klidně všechny předběhl. Při vstupu do úřadovny pak vznikla hrozná tlačence a on k tomu dodává, že ženy vůbec neměly šanci dostat se tam mezi prvními. S lístky je to lepší, ale čekání je beztak dost dlouhé a nepříjemné.

Jako největší problém tudíž vidí právě dlouhé čekání a s ním spojené fronty. Pokud by to bylo možné, jako řešení, resp. opatření, by navrhoval sjednávání schůzek předem na

objednání. Po svých zkušenostech ho ani nenapadají žádné výhody existence CP. Pro něj je CP jednoduše symbol *problému*.

Pokud by měl zhodnotit chování úředníků, shoduje se s panem X v tom, že na cizince působí dost arogantně. Pokud tam však jde s Čechem, tak mu to tak hrozné nepřijde. K tomu jako radu pro cizinci dodává „*není dobrý nápad tam chodit sám jako cizinec, i když mluvíš česky*“. Od své kamarádky se dozvěděl, že si úředníci řeknou schválně o peníze – úplatky. On sám se s tím však neseťkal.

V žádném případě si nedovede představit, že by na CP pracoval. Po svých zkušenostech k tomu místu, resp. instituci, nechová žádné kladné vztahy. Pokud nemusí, tak tam vůbec nejde.

5.1.3 Pan XYZ

Pan XYZ je mladý student pocházející z Vietnamu. V ČR žije již 16 let a v rozhovoru se se mnou podělil vedle svých postřehů také o názory svého otce (ten přijel do ČR v roce 1982, roku 1990 se vrátil na dva roky do Vietnamu a od roku 1994 žije s celou rodinou v ČR).

Když se řekne CP, oběma se vybaví místo, kam se musí jednou za čas jít. Není to nic moc příjemného a pokud by měli zvolit jedno slovo, které pro ně symbolizuje CP, asi by jím byla *nutnost*.

První vzpomínky na CP se datují kolem roku 1995. V té době byli prý policisté – úředníci vstřícnější a snažili se pomáhat. Teď jsou nepříjemní, což podle pana XYZ může být dáno i tím, že dříve bylo cizinců méně. Současně připouští, že cizinci nejsou svatí, takže policistům nelze příliš zazlívat ne zrovna milý přístup.

Pan XYZ dnes již na CP nemusí, protože stejně jako otec má už české státní občanství. Dříve tam byli vyřizovat trvalý pobyt, respektive jeho prodloužení. Největší problém byl, když neměli vše v pořádku připravené. To potom úředníci člověka odbudou pod heslem „*nemáš – naschle!*“ Pan XYZ souhlasí s tím, že když tam cizinec jde, měl by mít vše v pořádku, na druhou stranu, pokud např. neumí pořádně jazyk, tak tápe a není pro něj snadné mít vše „*ok*“.

Výhody CP spíše nevidí, neboť jak řekl v úvodu, je to v podstatě synonymum nutnosti – takový „*opruz*“. Chování úředníků mu přijde dnes horší, takže pokud by se dalo něco na CP vylepšit, asi by to byl personál. „*Člověk má dělat něco, co ho baví nebo alespoň něco, co ho neštvě.*“ Největším problémem je asi jazyková bariéra. Podle pana XYZ cizinci nejsou hloupí, jen zkrátka neumí jazyk a tlumočnick nemůže být k dispozici pokaždé. Ideální

by bylo, kdyby úředníci měli zájem o země, ze kterých imigranti přichází. To však po nich nikdo nemůže chtít.

Pokud by měl pan XYZ pracovat na CP, tak určitě ne jako úředník. Sám o sobě tvrdí, že není kancelářský typ. Dovedl by si však představit, že by tam pracoval jako tlumočnick. Jednak by mohl pomáhat svým krajanům a jednak by mohl získat zajímavé kontakty, protože tam chodí různí lidé.

Podle něj je v ČR přístup úřadů vůči cizincům obecně špatný. On sám by asi „*nešikanovať*“ cizince za to, že např. neumí pořádně česky. Na druhou stranu, jak už zmínil v úvodu, cizinci nejsou svatí a kdo ví, jak by se k nim choval po každodenní rutině – třeba by i on přístup změnil, byť nerad.

5.1.4 Paní XXX

Paní XXX pochází z Ukrajiny a v ČR žije již 9 let. S CP má bohaté zkušenosti, protože se provdala za Čecha a vyřizovala tam záležitosti ohledně sňatku, trvalého pobytu, pozvánku pro rodiče a pomáhala svému bratrovi s vízem.

První slova, která ji napadnou, když slyší CP, jsou *bordel, chaos, nepořádek*. Nejvíce jí vadí, že jsou tam věčně fronty, což dokládá i na příkladu svého bratra. Ten šel na CP pro hotové vízum asi 4 krát, protože se tam přes fronty nejdříve nedostal. Musel čekat od 21 hodin předešlého dne do otevírací doby, aby se dostal na řadu a přesto nebyl první. Paní XXX za tím vidí klienty, protože můžete stát frontu, ale před vámi někdo zapisuje čísla pořadí a po otevření se dozvíte, že už je před vámi 50 lidí.

První vzpomínky na CP jsou spojené se slovy „*taky bordel*“. Po roce v ČR se vdávala a potřebovala vyřídit nějaké „*papíry*“ ohledně sňatku. Šla tedy na informace, kde jí dali potřebné instrukce a formuláře. Ona si vše vyřídila, pak to zanesla zpět na CP, kde jí ovšem řekli, že potřebuje něco úplně jiného a divili se, kdo jí před tím poradil. Paní XXX to patřičně rozladilo, protože jí něco řekli, tak vše vyřídila, platila za překlady, ověřování... a vše bylo špatně.

Po svatbě byli s manželem pozváni na pohovor ohledně regulérnosti sňatku. Tam měli oba štěstí na příjemné policistky, vše proběhlo rychle a bez komplikací (měli s sebou fotky a zřejmě nebylo pochyb).

Jako největší problém vidí paní XXX již zmíněné fronty. Pamatuje si, že už tenkrát chtěli klienti za obstarání místa ve frontě 1.000 Kč. Pro číslo k automatu musí člověk osobně s pasem, což je podle ní výhoda, ale klienti mají kolikrát deset lidí na plnou moc. „*Člověk*

nemusí být hloupý. Přečtete si, co potřebujete, pak přijdete a chcete poctivě čekat a kvůli klientům se tam nedostanete.“ Když byla vyřídít pozvánku pro rodiče (v pražské Olšanské ulici), opět viděla zmatek a klienty (má podezření, že policisté berou od klientů úplatky). Zkusila tedy přijít odpoledne a to vyřídila vše rychle – bez fronty. *„Asi to chce vychytat tu dobu, kdy tam jdete.“*

Pro ni osobně CP nepředstavuje žádné výhody. Obecně však uznává, že je třeba nějaké kontroly. Ona sama může být slušná, ale pak se najde další „milion“ lidí, co opravdu dělá „bordel“.

Co se týče chování úředníků, tak tam je to podle paní XXX individuální. Jako příklad uvedla vyřízení trvalého pobytu. Tenkrát na ni byli na CP nepříjemní. Před půl rokem si jej potřebovala prodloužit na MV ČR a už se nervovala, jak to dopadne. Nakonec byla velmi příjemně překvapená, protože vyřízení bylo velmi rychlé a úředníci milí a vstřícní. Připouští však, že na trvalý pobyt nechodí tolik cizinců a také se tam nemusí chodit tak často.

Na CP by změnila „všechno“. Především důslednou kontrolu proti úplatkům, které vše jen zhoršují. Dále by zlepšila systém, aby si lidé pro hotová víza nemuseli kvůli frontám chodit 4 krát. Nakonec by obměnila i personál, aby tam nepracovali lidé, kteří to dělat nechtějí a jsou potom nepříjemní. Jí samotnou by práce na CP nelákala, neboť říká: *„nemám na to nervy“*.

5.2 O cizinecké policii s Tomášem Haišmanem

Ředitel OAMP MV ČR, PhDr. Tomáš Haišman mi poskytl na téma CP velmi zajímavý rozhovor – především v tom, že některé jeho názory byly zcela v rozporu s tím, co jsem se doslechla od imigrantů.

T. Haišman se k CP jakožto k úřadu staví poměrně skepticky. V demokratickém státě, který chce jít cestou EU, nevidí žádné výhody existence CP. Policie má být policie, tudíž má plnit svou funkci represivního orgánu (odhalovat nelegální migraci apod.). Spojení „cizinecká“ a „policie“ mu přijde ve fungujícím demokratickém státě dneška absurdní.

Největším problémem CP je podle T. Haišmana *„moc lidí na málo práce“* (zde je jasně patrný rozpor s názory imigrantů). Svůj názor obhajuje na základě převzetí agendy trvalých pobytů OAMP z „rukou“ CP. Trvalé pobyty pod OAMP byly postaveny *„na zelené louce“*. Do řad zaměstnanců – nových úředníků přibyli mladí lidé, nefunguje zde policejní hierarchie, takže je možná větší flexibilita a úředníci pracují efektivněji. Od roku 2013 by

mělo MV ČR převzat také dlouhodobé pobyty. CP zůstane represivní funkce a vízová problematika.

Problematika imigrace má dvě strany – policejní a civilní. Proto je nutná spolupráce CP a OAMP, která probíhá prakticky ve všech činnostech na základě nějaké rozumné domluvy (pokud by domluva nebyla možná, nastaly by problémy).

5.3 O cizinecké policii s Alešem Benediktem

Ředitel Oblastního ředitelství služby CP Praha, plukovník Mgr. Aleš Benedikt, se mnou velice otevřeně hovořil o problematice CP (především v Praze a ve středních Čechách, které spadají pod jeho vedení).

V CP působí přibližně od roku 1998, kdy přešel z pořádkové policie na oddělení kontroly pobytu CP. Po dvou letech se stal vedoucím Odboru CP v Praze, kde působil do roku 2001, kdy došlo k celkové restrukturalizaci CP. Vznikla liniově řízená (z původně teritoriálně řízené) služba CP, tj. 1 ředitelství a 7 oblastních ředitelství, přičemž střední Čechy byly sloučeny s Prahou. Do roku 2008 byl A. Benedikt vedoucím Oddělení řízení výkonu služby (metodické kontrolní řídicí pracoviště), poté se stal náměstkem ředitele Oblastního ředitelství Praha a v květnu 2009 byl jmenován do funkce ředitele.

Podle A. Benedikta se CP vyvíjí od naprosto uzavřené organizace po relativně otevřenou organizaci, jakou je dnes, přičemž dodává: „*Doufám, že postupem času bude ještě otevřenější*“. Dříve CP nepůsobila na poli prevence. Dnes je snaha to změnit – vysvětlovat, jaké jsou úkoly CP, působit preventivně a pobyt cizinců řešit na poli legalizace jejich situace (ale ne za každou cenu). Represe by měla být vždy až tou poslední možností. CP chce jít cestou větší otevřenosti, ale není to jednoduché, protože za dobu fungování už jsou zaběhnuté určité zvyklosti.

V práci ho nejvíce těší, když se za sebou otočí a vidí, že se něco změnilo. To si klade za hlavní cíl. A. Benedikt si je vědom, že stav cizinecké problematiky není uspokojivý. Proto je snaha o lepší organizaci uvnitř a otevření nových poboček. V Praze je velká zatíženost a jeden inspektorát na Koněvově ulici rozhodně nestačí. A. Benedikt by rád tento inspektorát rozdělil na tři celky, které by si vzájemně konkurovaly a tím vznikala tlak na vedení. Dnes „Koněvova“ není tlačena ničím, je to největší inspektorát v republice a není srovnání. Alespoň se podařilo otevřít detašovaná pracoviště na Chodově (pro Prahu 2, 4 a 10) a na Pankráci pro Prahu 5 (původně se hledal objekt na Praze 5 či 6 pro Prahu 5 a 6, ale kvůli nedostatku financí se to nepodařilo), přičemž zbytek je na Koněvově.

Velkým problémem je nedostatek pracovníků, jelikož nejsou peníze. Středočeské inspektoráty jsou také vytižené (více než polovina cizinců v ČR – 52 %, žije v Praze nebo ve středních Čechách), takže posily do Prahy jsou téměř nemožné.

Dalším velkým problémem je korupční prostředí, protože čím větší je organizace, tím menší je přehled o procesech. Tzv. protikorupční opatření, kdy jeden člověk přebírá žádost, druhý ji vyřizuje a třetí vydává, moc nefunguje, protože tito tři pak stejně spolupracují a vezmou úplatek. A. Benedikt dodává, že je snaha proti tomu bojovat: „*za poslední 2 měsíce bylo odhaleno několik nestandardních postupů a 3 policisté byli postaveni mimo službu – to je jediná správná cesta*“.

S korupcí úzce souvisí problémy s klienty. V CP byl od počátku uměle pěstován přístup k cizincům v duchu „*obraťte se na klienty, pro nás je to jednodušší, oni vědí co a jak*“. Ačkoliv cizince to pak stojí deset, dvacet i třicet tisíc korun a ještě se pak ukáže, že nemá zařízené vůbec nic. Dnes je snahou působit na cizince, aby se na klienty neobraceli. Problém však je, že klienti mají díky svým „*mafiozním*“ praktikám místo ve frontě zajištěné. A. Benedikt k tomu dodává, že je to „*boj s větrnými mlýny – policisté tam přijdou v 6, klienti v 5, policisté přijdou v 5, klienti ve 4*“. Podle něj někteří zaměstnanci pracují schválně liknavě, aby se na cizince nedostalo a museli si najmout klienta, který má na zaměstnance vazby – „*neverending story*“.

Snaží se proti tomu bojovat, ale jak už A. Benedikt řekl, je to běh na dlouhou trať, takže se musí postupovat po malých krocích. Cílem je, aby lidé, kteří ráno přijdou, přišli ten den na řadu. „*Mým cílem není trápit lidi 3 dny ve frontách*“. Také proto ho těší, když se v práci něco podaří, byť „*maličkost*“.

Na otázku, jaké jsou výhody existence CP, A. Benedikt odpověděl, že v každé vyspělé západní společnosti musí existovat nějaký regulátor imigrace (na východě spíše regulátor emigrace) podle jasně daných pravidel. Naprosto odmítá jakékoliv xenofobní nálady, ačkoliv ví, že na někoho tak CP působí. Problém vidí v tom, že v české společnosti není zakořeněna multikulturní výchova – ta se musí pěstovat už od dětství, takže i on učí své děti, že nelze lidi hodnotit podle barvy kůže.

Jedním z hlavních cílů CP je dohlížet na to, aby imigrace do ČR byla v rámci zákona a cizinci se stali tvůrčím prvkem společnosti. Důležité jsou v tomto směru pobytové kontroly, neboť mnozí cizinci jsou zde např. legálně za účelem podnikání nebo účasti v právnické osobě, ale při tom nepodnikají, ale někde pracují „*na černo*“ a neplatí odvody, avšak jinak jsou „*slušní*“ (nekradou, nevraždí). Zde je ještě možnost dostat cizince do pole legality.

Problém je u těch cizinců, kteří se schovávají za jiný účel pobytu a ještě páchají trestnou činností.

A. Benedikt má osobní zkušenost s CP na Slovensku, kde dva roky studoval. Podle něj, je to lepší v ČR, neboť na Slovensku dali přednost teritoriálnímu způsobu řízení pod krajským ředitelstvím policie (akcent „ciziny“ je rázem menší).

5.4 Na cizinecké policii v pražské Koněvově ulici

Výzkum na inspektorátu CP v Koněvově ulici v Praze jsem provedla metodou pozorování. Vyšla jsem se tam v úterý, kdy byla otevírací doba od 7:30 do 12:00. Přišla jsem okolo 9. hodiny a všimla jsem si skupinky cizinců, rusky hovořících, postávající před vchodem. Vedle vchodu je čekárna, o níž pravděpodobně informovala G. Oljača v pořadu *Zaostřeno na cizince* (viz výše).

Ve vstupním vestibulu je kancelář, ve které si mohou cizinci zjednat pojištění, překlady, nebo vyzvednout kolky. Zeptala jsem se pracovnice této kanceláře, zda poskytují i informace, kam si mohou jít cizinci něco vyřídit. Odpověděla, že je to rozdělené na občany EU a třetí země. Občané ze třetích zemí si své záležitosti vyřizují ve druhém patře, občané EU musí jít z druhé strany budovy služebním vchodem, do třetího patra budovy.

Strávila jsem 1 hodinu ve druhém patře, tedy mezi příslušníky třetích zemí. Byla tam docela prostorná čekací místnost s pulty na psaní a místy k sezení. Z této čekárny byl přístup k úředníkům, podle pořadí na číselném panelu. Automat na lístky byl tou dobou však již „zabarikádovaný“ pulty na psaní. Jedna z imigrantek, patrně ukrajinské národnosti, mi vysvětlila, že lístky už nebudou (v 9:15), leda na informace. Tak jsem si alespoň opsala kategorie na lístkovém automatu:

- 1/299 – Příjem žádosti; Potvrzení o pobytu; Změna účelu pobytu
- 300/499 – Výdej dokladů
- 500/699 – Hlášení změn; Výjezdní příkaz; Víza za účelem strpění; Ztráty dokladů
- 700/799 – Azylové řízení
- 800/849 – Registrace víza
- 850/999 – Dodatky

V místnosti převažovali rusky mluvící cizinci. Jedna z imigrantek ukrajinské národnosti, sedící vedle mne, si byla nejspíš vyřídit „pracovní vízum“, protože měla v ruce pracovní povolení od úřadu práce.

Během pozorování jsem si všimla dvou ruský hovořících mužů, kteří působili dojmem zprostředkovatelů. První muž byl lépe oblečen (košile, kravata) a cosi tam vysvětloval „svému imigrantovi“ s doklady v ruce. Druhý muž měl kolem sebe nejdříve dva, poté až čtyři imigranty, vyplňoval jim tam „papíry“, resp. různé žádosti a bylo na něm vidět, že se vyzná.

Nějaká slečna tu pak rozdávala letáčky (z jedné strany česky, z druhé strany azbukou) nabízející pojištění a soudně ověřené překlady (většina imigrantů si letáček vzala). Cizinci si chvíle čekání krátili povídáním mezi sebou, četbou, někteří dokonce pospávali.

Zašla jsem se podívat i do třetího patra, které je vyhrazené občanům EU a občanům třetích zemí s bezvízovým stykem. Zde vládl klid, úřednice se tvářili příjemně a celkově zde čekalo maximálně dvacet cizinců. Automat na lístky tak byl normálně v provozu, avšak viselo u něj upozornění, že poslední klient bude odbaven 15 minut před skončením pracovní doby. Kategorie na automatu tam jsou následující:

- 1/199 – Registrace občanů EU; Potvrzení o pobytu; Ztráty dokladů; Žádosti o přidělení rodného čísla; Výdej potvrzení o pobytu a rodných čísel
- 200/399 – Přejížděné pobyty občanů EU a jejich rodinných příslušníků
- 400/599 – Výdej dokladů
- 600/799 – Hlášení změn
- 800/849 – Informace
- 950/999 – Pobyty cizinců třetích zemí – bezvízový styk; Příjem žádostí; Hlášení změn; Registrace víza nad 90 dní; Výdej dokladů

6. ZÁVĚR

Tato bakalářská práce představuje úvod do problematiky CP z etnologického hlediska. Teoretická část (popis CP a právní hledisko) by měla pomoci k lepší orientaci v tématu, avšak v oddíle 3.2.4. nazvaném *Typy víz*, se ukázalo, jak rychle dochází ke změnám, resp. jak rychle práce přestává být aktuální (kapitola byla zpracována v únoru 2010 a v dubnu téhož roku už došlo ke změnám, které jsem zapracovala do poznámek pod čarou).

Z přečtené literatury i z uskutečněného terénního výzkumu vyplývá, že CP trápí nejvíce fronty kvůli nedostatku úředníků (T. Haišman má odlišný názor, avšak je třeba podotknout, že na vyřízení trvalého pobytu chodí podstatně méně cizinců, kteří tam nemusejí tak často a žijí v ČR nejméně 5 let).

Domnívám se, že velký problém představují klienti, a to nejen pro CP, ale i pro samotné imigranty. Z rozhovoru s paní XXX vyplývá, že obejít se bez klientů je sice kvůli frontám velmi nepříjemné, ale jde to. Pro imigranty je určitě lepší, když se spoléhají sami na sebe.

A. Benedikt v rozhovoru nastínil, jakým směrem by se dál měla CP ubírat (větší otevřenost úřadu, lepší organizace, působení na poli prevence, boj proti korupci, zlepšení situace s odbavováním cizinců...), ale až čas ukáže, nakolik se to daří.

V každém případě si myslím, že CP je potřeba. Jak řekl pak XYZ, cizinci nejsou svatí a spousta z nich zde páchá trestnou činnost. Také v otázkách povolení vstupu má CP své místo. To je patrné i v zahraničí, kde úřady také sledují, za jakým účelem cizinci vstupují na území jejich státu.

Tématu bych se ráda věnovala i v diplomové práci, neboť problematiku bude třeba aktualizovat a dále rozvést. Chtěla bych podrobněji zpracovat historii CP a právní rámec. V terénním výzkumu bych se chtěla zaměřit i na spolupráci CP s neziskovými organizacemi – např. s Organizací pro pomoc uprchlíkům.

7. POUŽITÉ ZDROJE INFORMACÍ

Bibliografie

- BORODA Vladimír, *Bez hrdinů*, Mat' a, Praha, 1999.
- DVOŘÁČEK Zdeněk, *Základy činnosti policejních služeb: služba kriminální policie a vyšetřování; cizinecká a pohraniční policie*, Policejní akademie ČR (PA ČR), Praha, 2004.
- HŘEBÍKOVÁ Iva, Kuržeja Jan *Správní řízení na úseku pobytu cizinců*, PA ČR, Praha, 2006.
- *Jsem imigrant*, Ústí nad Labem: Vlasta Králová, 2006.
- KRAHULÍK Martin, *Nelegální migrace a detentismus v ČR*, rigorózní práce, Ústav etnologie FF UK, Praha, 2006.
- KURŽEJA Jan a kol., *Cizinecká a pohraniční policie I.*, PA ČR, Praha, 2002.
- KURŽEJA Jan a kol., *Cizinecká a pohraniční policie II.*, PA ČR, Praha, 2003.
- KURŽEJA Jan, *Cizinecká policie a evropské právo*, PA ČR, Praha, 2007.
- MAREŠ Miroslav a kol., *Etnické menšiny a česká politika: analýza stranických přístupů k etnické a imigrační politice po roce 1989*, Centrum pro studium demokracie a kultury, Brno: 2004.
- ŠIŠKOVÁ Tatjana (ed.), *Menšiny a migranti v České republice*, Portál, Praha, 2001.
- UHEREK Zdeněk, *Migrace do České republiky*, Etnologický ústav AV, Praha 2004.

Internetové zdroje

- Batueva Valentina, „*Je to všechno taková loterie*“, <http://www.migraceonline.cz/e-knihovna/?x=2138441> [květen 2010].
- Cizinci v České republice, *Jak probíhá pohovor na cizinecké policii*, <http://cizinci.wordpress.com/category/cizinci-v-cr/pohovor-na-cizinecke-policii-cizinci-v-cr/> [květen 2010].
- Český rozhlas: *Archiv pořadu Zaostřeno na cizince*, http://www.rozhlas.cz/radionaprani/archiv/?p_po=1977 [květen 2010].
- Český statistický úřad – *Cizinci v ČR*, <http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/kapitola/uvod> [květen 2010].
- *Fronty na CP chce řešit Akademie věd*, <http://www.blisty.cz/art/41636.html> [květen 2010].

- Holeček Antony, *Život a pracovní podmínky cizinců v Plzni*,
<http://www.migraceonline.cz/e-knihovna/?x=2210835> [květen 2010].
- Integrovaný portál Ministerstva práce a sociálních věcí ČR, *Zelené karty pro cizince v ČR*, http://portal.mpsv.cz/sz/zahr_zam/zelka/ciz#coje [květen 2010].
- *Jak (ve dvou) přežít multikulturní manželství*, <http://manzelka.bloguje.cz/733301-z-opet-rijnoveho-denicku-silene-maticky.php> et <http://manzelka.bloguje.cz/745782-z-listopadoveho-denicku-silene-maticky.php> [květen 2010].
- *Jak ze mě pražská CP málem udělala na 10 let nežádoucí osobu*,
<http://www.blisty.cz/art/50202.html> [květen 2010].
- Kotrba Štěpán, *Fronty před cizineckou policií jako odvrácená strana otevřené náruče*,
<http://www.blisty.cz/art/41517.html> [květen 2010].
- Kratochvíl Ivan, *Je cizinec našinec? aneb Cizinecká policie, živnost nevázaná*,
<http://ivankratochvil.blog.idnes.cz/c/116395/Je-cizinec-nasinec-aneb-Cizinecka-policie-zivnost-nevazana.html> [květen 2010].
- *Ministerstvo vnitra ČR: Azyl a migrace*, <http://www.mvcr.cz/o-nas-azyl-a-migrace.aspx> [květen 2010].
- *Ministerstvo vnitra ČR: Informace pro cizince*, <http://www.mvcr.cz/sluzby-pro-verejnost-informace-pro-cizince.aspx> [květen 2010].
- *Ministerstvo zahraničních věcí ČR: Informace pro cizince*,
http://www.mzv.cz/jnp/cz/informace_pro_cizince/index.html [květen 2010].
- *Policie ČR – Služba cizinecké policie*, <http://www.policie.cz/sluzba-cizinecke-policie.aspx> [květen 2010].
- Prokofjeva Violeta, *Problémy přistěhovalců při hledání informací o podmínkách legálního pobytu v ČR*, <http://www.migraceonline.cz/e-knihovna/?x=2117413> [květen 2010].
- Rejšková Tereza, „*Vadilo nám, že se nikdo z Vietnamců neozval*“,
<http://www.migraceonline.cz/e-knihovna/?x=2159226> [květen 2010].
- Sedláčková Veronika, *Podle Lišky je CP nejvíc zkorumpovaná*,
http://www.rozhlas.cz/zpravy/politika/_zprava/693953 [květen 2010].
- *Taky mě z ČR málem vyhostili*, <http://www.blisty.cz/art/50237.html> [květen 2010].
- Srnková Věra, *Ombudsman: Fronty před úřady CP by se měly rychle řešit*,
<http://www.ct24.cz/domaci/25199-ombudsman-fronty-pred-urady-cizinecke-policie-by-se-mely-urychlene-resit/> [květen 2010].

- *Zpravodajství Cizinecké policie: Oblastní ředitelství Praha*,
<http://www.policie.cz/oblastni-reditelstvi-praha-zpravodajstvi.aspx> [květen 2010].

Periodika

- *Cizineckou policii trápí špatné zákony*, in: Haló noviny, 12. února 2010.
- Martina Křížková, *Ve jménu krize*, In: Nový prostor, č. 349 – v prodeji od 30. března 2010, s. 6 – 8.

Přílohy

- Č. 1: Seznam států, jejichž občané podléhají vízové povinnosti
- Č. 2: Rozhovorové listy

PŘÍLOHY:

Č. 1 - Seznam států, jejichž občané podléhají vízové povinnosti⁸²

Společný seznam třetích zemí, jejichž státní příslušníci podléhají vízové povinnosti v členských státech, které jsou vázány nařízením (ES) č. 539/2001 ve znění nařízení (ES) č. 2414/2001 a nařízením (ES) č. 453/2003.

- AFGHÁNISTÁN
- ALBÁNIE
- ALŽÍRSKO
- ANGOLA
- ARMÉNIE
- ÁZERBÁJDŽÁN
- BAHRAJN
- BANGLADÉŠ
- BELIZE
- BĚLORUSKO
- BENIN
- BHÚTÁN
- BOLÍVIE
- BOSNA A HERCEGOVINA
- BOTSWANA
- BURKINA FASO
- BURUNDI
- ČAD
- ČÍNA
- DOMINIKA
- DOMINIKÁNSKÁ REPUBLIKA
- DŽIBUTSKO
- EGYPT
- EKVÁDOR
- ERITREA
- ETIOPIE
- FIDŽI
- FILIPÍNY
- GABON
- GAMBIE
- GHANA
- GRENAD
- GRUZIE
- GUAYANA
- GUINEA
- JIŽNÍ AFRIKA
- JORDÁNSKO
- KAMBODŽA
- KAMERUN
- KAPVERDY
- KATAR
- KAZACHSTÁN
- KEŇA
- KIRIBATI
- KOLUMBIE
- KOMORY
- KONGO
- KONŽSKÁ DEMOKRATICKÁ REPUBLIKA
- KUBA
- KUVAJT
- KYRGYZSTÁN
- LAOS
- LESOTHO
- LIBANON
- LIBÉRIE
- LIBYE
- MADAGASKAR
- MALAWI
- MALEDIVY
- MALI
- MAROKO
- MARSHALLOVY OSTROV
- MAURITÁNIE
- MIKRONÉSIE
- MOLDAVSKO
- MONGOLSKO
- MOSAMBIK
- MYANMAR
- NAMIBIE
- RUSKO
- RWANDA
- SAMOA
- SAÚDSKÁ ARÁBIE
- SENEGAL
- SEVERNÍ KOREA
- SEVERNÍ MARIANY
- SIERRA LEONE
- SOMÁLSKO
- SPOJENÉ ARABSKÉ EMIRÁTY
- SRÍ LANKA
- STŘEDOAFRICKÁ REPUBLIKA
- SÚDÁN
- SURINAM
- SVATÁ LUCIE
- SVATÝ TOMÁŠ A PRINCŮV OSTROV
- SVATÝ VINCENC A GRENADINY
- SVAZIJSKO
- SÝRIE
- ŠALAMOUNOVY OSTROVY
- TÁDŽIKISTÁN
- TANZÁNIE
- THAJSKO
- TOGO
- TONGA
- TRINIDAD A TOBAGO
- TUNISKO
- TURECKO
- TURKMENISTÁN
- TUVALU
- UGANDA

⁸² http://www.mzv.cz/jnp/cz/informace_pro_cizince/seznam_statu_jejichz_obcane_podlehaji/index.html (únor 2010).

- GUINEA-BISSAU
- HAITI
- INDI
- INDONÉSIE
- IRÁK
- ÍRÁN
- JAMAJKA
- JEMEN
- NAURU
- NEPÁL
- NIGER
- NIGÉRIE
- OMÁN
- PÁKISTÁN
- PALAU
- PAPUA-NOVÁ
GUINEA
- PERU
- POBŘEŽÍ
SLONOVINY
- ROVNÍKOVÁ
GUINEA
- UKRAJINA
- UZBEKISTÁN
- VANUATU
- VIETNAM
- VÝCHODNÍ TIMOR
- ZAMBIE
- ZIMBABWE

Č. 2 – Rozhovorové listy

Rozhovorový list pro cizince:

- 1) Jaká je Vaše národnost a jak dlouho žijete v ČR?
- 2) Jaké je první slovo, které Vás napadne, když slyšíte CP a proč?
- 3) Kdy jste byl/a poprvé na CP?
- 4) Jaké jsou Vaše první vzpomínky na CP?
- 5) Kolikrát jste musel/a jít na CP a co jste tam vyřizoval/a?
- 6) Co byl největší problém?
- 7) V čem vidíte výhody úřadu CP?
- 8) Jak se podle Vás chovají tamní úředníci – policisté?
- 9) Co by se podle Vás dalo na CP vylepšit?
- 10) Dokážete si představit, že byste pracoval/a na CP? Co by Vás na tom (ne)lákalo?

Rozhovorový list pro PhDr. Haišmana

- 1) Jaké je první slovo, které Vás napadne, když slyšíte CP? Proč?
- 2) V čem vidíte výhody úřadu CP?
- 3) Jaké jsou podle Vás naopak největší problémy CP?
- 4) Jak probíhá spolupráce CP a OAMP?
- 5) Převzali jste agendu „trvalých pobytů“. Jak hodnotíte vedení této agendy pod OAMP?
Chystáte se ještě nějak odlehčit CP?

Rozhovorový list pro plk. Mgr. Benedikta

- 1) Jak dlouho a na jakých postech pracujete u CP?
- 2) V čem Vás tato práce nejvíce těší?
- 3) Jaké jsou podle Vás výhody existence CP?
- 4) Co podle Vás CP nejvíce trápí, resp. co by se mohlo zlepšit?
- 5) Máte nějakou zkušenost (osobní, či pracovní) s CP v zahraničí? Pokud ano, v čem je lepší (horší) CP v ČR?